

MINISTERUL FINANTELOR
AL REPUBLICII MOLDOVA

08.07.2024 nr. 04/1-06/460

La nr. 18-69-6965 din 24.06.2024

Ministerului Justiției

e-mail: secretariat@justice.gov.md

copie: **Cancelaria de Stat**

e-mail: cancelaria@gov.md

Ministerul Finanțelor a examinat proiectul de hotărâre *cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (aspecte de procedură privind activitatea instanțelor) (număr unic 559/MJ/2024), autor – Ministerul Justiției, și în limita competențelor sale funcționale, comunică următoarele.*

La art.II, punctele 3 și 4, în opinia noastră, nu pot fi susținute reieșind din următoarele. Informarea de către Curtea Europeană a Guvernului Republicii Moldova despre depunerea unei cereri din care se deduce existența unui viciu fundamental în cadrul procedurii precedente nu înseamnă automat că în cauza respectivă statul va fi condamnat. La rândul său, o asemenea prevedere ar putea avea ca efect depunerea unor multiple cereri de revizuire ca urmare a comunicării cererilor Guvernului, iar la admiterea acestor cereri de revizuire instanțele de judecată dispun încasarea cel puțin a prejudiciilor morale de la bugetul de stat, administrat de Ministerul Finanțelor. Astfel, vor exista situații când procedurile vor fi redeschise la nivel național ca urmare a admiterii cererilor de revizuire, fiind achitat și un prejudiciu moral de la bugetul de stat, iar ulterior, urmare a rejudecării cauzei, oricum să se constate că nu a avut încălcarea drepturilor persoanei, care a depus cerere la Curtea Europeană.

Ministru

Digitally signed by Rotaru Petru
Date: 2024.07.09 08:02:55 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Petru ROTARU

Executor: Mariana Gîrleanu
tel.: 022 26-25-40
e-mail: mariana.girleanu@mf.gov.md

Nr. DI/3/041-7018 din 05 iulie 2024
La nr. 18-69-6965 din 24 iunie 2024

Ministerul Justiției
Copie: Cancelaria de Stat

Ministerul Afacerilor Externe a examinat proiectul Hotărârii Guvernului *cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (aspecte de procedură privind activitatea instanțelor)* (număr unic 559/MJ/2024) și, în limita competențelor funcționale, comunică următoarele.

Cu referire la art. I, pct. 2 din proiectul de lege, prin care art. 109 al CPP se completează cu alin. (3²), se comunică că misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova (în continuare – MDOC) sunt dotate cu strictul necesar (PC/Laptop, videocameră, acces internet, etc.) pentru a presta cetățenilor servicii consulare de o înaltă calitate. Totodată, în condițiile actuale, MDOC nu sunt conectate prin canale securizate cu organele de ocrotire a normelor de drept și/sau cu instanțele judecătorești de orice nivel din Republica Moldova.

La fel, se aduce la cunoștință că majoritatea absolută a sediilor MDOC ale Republicii Moldova sunt în locațiune, și respectiv, nu dispun de o infrastructură adecvată (spații/încăperi separate) în scopul asigurării audierii martorului prin intermediul videoconferinței.

De asemenea, potrivit art. 41, pct. 3 din Convenția de la Viena din 18 aprilie 1961 cu privire la relațiile diplomatice: „*Localurile misiunii nu vor fi utilizate într-un mod incompatibil cu funcțiile misiunii așa cum sînt ele enunțate în prezenta convenție, sau în alte reguli ale dreptului internațional general, sau în acordurile speciale în vigoare între statul acreditant și statul acreditar*”.

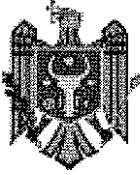
Totodată, în conformitate cu art. 18, pct. 18 din *Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate*, ratificată prin Legea RM nr. 15 din 17.02.2005, „*În cazul când este posibil și conform principiilor fundamentale ale dreptului intern, dacă o persoană care se află pe teritoriul unui Stat Parte trebuie să fie ascultată ca martor sau ca expert de autoritățile judiciare ale unui alt Stat Parte, primul Stat Parte poate, la cererea celui alt, să autorizeze audierea sa prin videoconferință, dacă nu este posibil și nu se dorește ca ea să se înfățișeze în persoană pe teritoriul Statului Parte solicitant. Statele Părți pot conveni ca audierea să fie condusă de o autoritate judiciară a Statului Parte solicitant și ca o autoritate judiciară a Statului Parte solicitat să asiste la aceasta*”.

Adițional, potrivit cap. I, art. 9, pct. 5, litera a) din *Protocolul II adițional la Convenția europeană de asistență judiciară în materie penală*, ratificat prin Legea Parlamentului RM nr. 312 din 26.12.2012, la audierea prin videoconferință se aplică regula conform căreia „*audierea are loc în prezența unei autorități judiciare a părții solicitate*”, ceea ce excedează competențele funcționale ale MDOC.

Digitally signed by Perebinos Carolina
Date: 2024.07.05 17:08:30 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Carolina PEREBINOS
Secretar de Stat

**Ministerul Afacerilor Interne
al Republicii Moldova**

Nr. 22/2834 din 5 iulie 2024
La nr. 18-69-6965 din 24 iunie 2024

**Ministerul Justiției
copie: Cancelaria de Stat**

Ministerul Afacerilor Interne a examinat proiectul hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (aspecte de procedură privind activitatea instanțelor) (număr unic 559/MJ/2024), autor – Ministerul Justiției, și reieșind din limitele competențelor funcționale, comunică susținerea conceptuală a acestuia, cu luarea în considerare a raționamentelor ce succed.

1. La art. I pct. 2 din proiectul de lege, în cadrul amendamentului propus la art. 109 alin. (3) din Codul de procedură penală nr. 122/2003, textul „la alineatul (3) după ultima propoziție” se va substitui cu textul „alineatul (3)” or, în conținutul actului normativ acesta este redat doar printr-o singură propoziție, iar în acest caz textul „după ultima propoziție” este inutil.

2. În partea ce ține de completarea art. 109 din codul prenotat cu alin. (3²), se reliefează că, în prima propoziție nu este clar dacă audierea martorului prin intermediul videoconferinței poate fi realizată la orice etapă a procesului penal sau exclusiv la etapa de judecată.

Potrivit Notei informative la proiect, completarea respectivă are drept scop eficientizarea procesului penal, însă din textul normei, precum că „*martorul semnează declarația privind cunoașterea obligațiilor și răspunderii lui, care va fi expediată instanței de judecată prin intermediul poștei electronice*” rezultă că audierea martorului, prin intermediul videoconferinței poate fi realizată doar de instanța de judecată.

În atare circumstanțe, se consideră imperioasă completarea articolului prenotat cu un alineat nou care să prevadă procedura, circumstanțele și condițiile în care martorul va putea fi audiat inclusiv la etapa de urmărire penală, prin intermediul videoconferinței.

Adițional, se remarcă că textul „a martorului care execută pedeapsa în penitenciarele din Republica Moldova – la instituția penitenciară în care execută pedeapsa” generează anumite neclarități cu referire la procedura de depunere a declarațiilor de către martorul care se află în custodia statului. Or, se prezumă că martorul care execută pedeapsa urmează să depună declarații prin videoconferință, fiind sub monitorizarea agenților de stat și/sau a altor persoane luate în custodia statului. În atare situație, există riscul ca martorul audiat să fie expus anumitor

amenințări din partea persoanelor terțe în ce privește plenitudinea și corectitudinea declarațiilor depuse.

Astfel, se consideră că, la moment, legislația procesual-penală oferă posibilitatea *de jure* pentru efectuarea acțiunilor procesuale de audiere, prin intermediul videoconferinței, dar *de facto*, în lipsa unor proceduri operaționale standard sau a unor tactici de investigarea și audiere poate avea un rezultat negativ. Prin urmare, se conchide că martorul poate fi supus unor anumite influențe, care l-ar determina să își modifice declarațiile în fața instanței de judecată, iar ca rezultat poate fi generată tergiversarea procesului penal și/sau aprecierea critică a unor astfel de declarații.

În același context, există o imprecizie procedurală cu privire la stabilirea identității martorului (condiție prăvăzută la art. 105 alin. (3) din Codul de procedură penală), în cazul în care acesta este audiat cu utilizarea mijloacelor tehnice la sediul misiunii diplomatice sau al oficiul consular al Republicii Moldova, la instituția penitenciară în care execută pedeapsa sau într-o instituție medicală în care martorul este internat or, în conținutul proiectului nu este reglementat în mod clar și explicit modalitatea de efectuare a procedurii în cauză.

Astfel, pentru excluderea interpretării situației prenotate, se propune ca o persoană angajată în cadrul instituției/autorității în care se va efectua audierea să confirme identitatea martorului, în baza actelor prezentate de către acesta.

3. La art. I pct. 3 și pct. 4, se menționează că textul „cu înaltă reputație” propus pentru completarea art. 179 alin. (1) din Codul de procedură penală și textul „cu o reputație ce activează conform unor standarde înalte în domeniul său de activitate” propus pentru completarea art. 180 alin. (1) din Codul de procedură penală au un înțeles interpretativ și parțial incert or, nu este clar cum se va aprecia gradul înalt al reputației persoanei și activitatea organizației, conform unor standarde înalte. Or, potrivit art. 54 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, conținutul proiectului se expune într-un limbaj simplu, clar și concis, pentru a se exclude orice echivoc.

În acest sens, se propune revizuirea prevederilor menționate, în scopul stabilirii unor condiții clare care ar trebui să le întrunească persoana sau organizația pentru a-și putea asuma un angajament.

La acest aspect se face trimitere și la explicațiile oferite de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în conținutul cărora este menționat că nu poate fi considerată „lege” decât o normă enunțată cu suficientă precizie, pentru a permite individului să-și corecteze conduita. În special, o normă este previzibilă atunci când oferă o anume garanție contra atingerilor arbitrare ale puterii publice (De ex.: Cauza Amann v. Elveția, hotărârea din 16 februarie 2000, §56). Astfel, testul preciziei legii impune ca legea, în situațiile în care oferă o anumită marjă de discreție, să indice cu suficientă claritate limitele acesteia (De ex.: Cauza Silver și alții v. Regatul Unit, hotărârea din 25 martie 1983, §80).

4. La art. IV din proiectul de lege se specifică că, prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. În context, se statuează că potrivit art. 56 alin. (1) din Legea nr. 100/2017, actele normative

intră în vigoare peste o lună de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova sau la data indicată în textul actului normativ, care nu poate fi anterioară datei publicării.

Respectiv, se comunică că, în proiectul Notei informative lipsește justificarea termenului de intrare în vigoare a proiectului de act normativ la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, contrar art. 56 alin. (3) din Legea nr. 100/2017 care statuează că, intrarea în vigoare a actelor normative poate fi stabilită pentru o altă dată doar în cazul în care se urmărește protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, realizarea angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova, conformarea cadrului normativ hotărârilor Curții Constituționale, eliminarea unor lacune din legislație sau contradicții între actele normative ori dacă există alte circumstanțe obiective.

Secretară de stat

Digitally signed by Misail-Nichitin Daniela
Date: 2024.07.05 15:39:48 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Daniela MISAIL-NICHITIN

Executor: Lucian Morari
Telefon: 255-623
E-mail: lucian.morari@mai.gov.md

PROCURATURA REPUBLICII MOLDOVA

PROCURATURA GENERALĂ

mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 73, MD-2001, Tel.: /373 22/ 828 373

www.procuratura.md / e-mail: proc-gen@procuratura.md

8 iulie 2024 nr.4-1d/24- 300
La nr.18-69-6965 din 24.06.2024

Ministerul Justiției
copia: Cancelaria de Stat

Procuratura Generală a examinat proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (aspecte de procedură privind activitatea instanțelor) (număr unic 559/MJ/2024), remis spre avizare și expunem obiecțiile și propunerile indicate *infra*:

I. La Art. I cu privire la modificările prevăzute la Codul de procedură penală:

1. **La pct. 1. punctul 6)** cu care se propune a fi completat articolul 39 propunem a-l reda cu următorul cuprins:

„6) emite, la solicitarea instanțelor judecătorești și Procurorului General, avize consultative cu privire la aplicarea legislației;”.

Argumentare:

Astfel, cu referire la modificările propuse în partea ce ține de solicitarea avizelor consultative, autorul în nota informativă indică că: „*La etapa actuală, solicitarea avizelor consultative este posibilă doar în cadrul procedurilor civile, pe când în cadrul procesului penal, participanții nu dispun de un asemenea mecanism pentru a stabili cum urmează a fi aplicată o normă de drept în cazul apariției unei dificultăți de aplicare a acesteia. Din acest motiv, Codul de procedură penală urmează a fi completat cu art. 331² care va reglementa procedura, asemănătoare procesului civil, de solicitare a avizelor consultative din partea CSJ. Suplimentar, urmează de completat și competența Curții Supreme de Justiție în art. 39 cu competența de emitere, la solicitarea instanțelor judecătorești, avize consultative cu privire la aplicarea legislației, grație dispozițiilor art. 4 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 64/2023 cu privire la Curtea Supremă de Justiție.*”.

În aceeași ordine de idei, articolul 4 alin. (1) din Legea nr. 64/2023 cu privire la Curtea Supremă de Justiție stabilește competența Curții Supreme de Justiție la capitolul unificării a practicii judiciare după cum urmează: „*În scopul asigurării interpretării și aplicării uniforme a legislației în sistemul de justiție, Curtea Supremă de Justiție: a) elaborează ghiduri cu privire la aplicarea legislației procesuale, la individualizarea pedepselor penale și a sancțiunilor contravenționale; b) emite, la solicitarea instanțelor judecătorești, avize consultative cu privire la aplicarea legislației; c) decide asupra demersului în interesul legii; d) participă periodic la întâlniri cu judecătorii, procurorii și avocații; e) întreprinde alte măsuri necesare pentru uniformizarea procesului de aplicare a legislației, prevăzute în regulamentul Curții Supreme de Justiție.*”

Astfel, Procuratura este inclusă în Capitolul IX al Constituției - Autoritatea judecătorească¹, iar potrivit art.124 alin.(1) - *Procuratura este o instituție publică*

¹ Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29.07.1994.

autonomă în cadrul autorității judecătorești, ce contribuie la înfăptuirea justiției, apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei, societății și statului prin intermediul procedurilor penale și al altor proceduri prevăzute de lege. Mai mult, potrivit alin.(3) din același articol - Competențele, modul de organizare și funcționare a Procuraturii se stabilesc prin lege.

Potrivit art.8 alin.(3) lit.e) din Legea nr.3/2016 - *Procuratura Generală generalizează și contribuie la unificarea practicii în domeniul exercitării și conducerii urmăririi penale și al reprezentării învinuirii în instanța de judecată.*²

Prin urmare, având în vedere circumstanțele de fapt și de drept expuse considerăm că Procurorul General urmează să dispună de instrumentele procesuale necesare pentru a solicita Curții Supreme de Justiție să se pronunțe asupra problemelor constatate la aplicarea corectă a normelor de drept material sau procedural, cu scopul de a contribui la aplicarea **unitară** a legii.

Suplimentar, din necesitatea de a asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii, urmează de completat și competența Curții Supreme de Justiției de emitere, la solicitarea instanțelor judecătorești și **Procurorului General**, a avizelor consultative cu privire la aplicarea legislației în dispoziția art.4 alin.(1) lit.b) din Legea nr. 64/2023 *cu privire la Curtea Supremă de Justiție.*

2. **La punctul 2.** alineatul (3²) al articolului 109 propunem a-l reda cu următorul cuprins:

„(3²) În cazul în care asigurarea prezenței martorului la locul desfășurării urmăririi penale este imposibilă din cauza aflării acestuia peste hotarele Republicii Moldova, din cauza executării pedepsei în penitenciarele din Republica Moldova, din cauza internării într-o instituție medicală sau a dizabilităților locomotorii, organul de urmărire penală, prin ordonanță motivată, poate decide, la cerere sau din oficiu, audierea acestuia prin intermediul videoconferinței, dacă există mijloace tehnice respective. Audierea martorului care execută pedeapsa în penitenciarele din Republica Moldova are loc la instituția penitenciară în care execută pedeapsa, a martorului internat într-o instituție medicală sau suferă de dizabilități locomotorii și nu se poate deplasa pentru a participa la ședințele de judecată – la sediul instituției medicale, de asistență socială, al autorității tutelare sau al organului de probațiune, dacă acestea dispun de mijloace tehnice corespunzătoare și verifică identitatea martorului. Suportul informațional care conține înregistrarea se anexează la procesul-verbal.”

Argumentare:

2.1.Prima frază din alineatul (3²) *„Dacă există mijloace tehnice respective, audierea martorului poate avea loc prin intermediul videoconferinței”* ar putea fi interpretată că în toate cazurile în care există mijloace tehnice respective audierea martorului ar putea avea loc prin intermediul videoconferinței (adică ca regulă generală) fapt inadmisibil or, audierea martorului prin videoconferință ar trebui să fie doar în cazuri excepționale când aceștia nu se pot prezenta fizic la locul desfășurării urmăririi penale sau în ședința de judecată din cauzele exhaustiv enumerate: **se află în străinătate, își ispășește pedeapsa în penitenciare, se află internați într-o instituție medicală sau suferă de dizabilități locomotorii și nu se poate deplasa.** În acest sens, și în nota informativă la proiect este

---

² Legea cu privire la Procuratură nr.3/25.02.2016;

menționat că: „Drept rezultat, se propune completarea art. 109 CPP pentru a alinia mecanismele procesual penale și pentru a eficientiza procesul penal. Prin urmare, se dorește ca persoanele care nu se pot prezenta fizic la locul desfășurării urmăririi penale sau în ședința de judecată din cauza că: (i) se află în străinătate, (ii) își ispășesc pedeapsa în penitenciare, (iii) se află internați într-o instituție medicală sau (iv) suferă de dizabilități locomotorii și nu se poate deplasa pentru a participa la ședințe, să poată fi audiați prin intermediul videoconferinței. Audierea prin intermediul videoconferinței a martorului aflat peste hotarele Republicii Moldova va avea loc la sediul misiunii diplomatice sau al oficiului consular al Republicii Moldova, a martorului care execută pedeapsa în penitenciarele din Republica Moldova – la instituția penitenciară în care execută pedeapsa, a martorului internat într-o instituție medicală care nu se poate deplasa pentru a participa la ședințele de judecată – la sediul instituției medicale, dacă acestea dispun de mijloace tehnice corespunzătoare și verifică identitatea martorului.”

Totodată pertinente la caz sunt și recomandările din Avizul Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni nr. 26 (2023) cu privire la utilizarea tehnologiei de asistență în sistemul judiciar: „87. Este deosebit de important să se prevadă **continuarea audierilor care nu se bazează pe tehnologie. În timp ce unele audio și/sau videoconferințe pot fi agreeate pentru unele audieri, nu va fi neapărat adecvat pentru audieri lungi sau pentru cele care implică luarea și evaluarea probelor martorilor, printre alții.**” (traducere neoficială din limba engleză).

2.2. Totodată, propunem, ca în cauza penală, la etapa urmăririi penale, organul de urmărire penală să decidă prin ordonanță motivată audierea martorului prin intermediul videoconferinței. Or, ordonanța menționată trebuie să se refere la motivele pentru care este imposibil ca martorul să fie prezent la audiere la locul desfășurării urmăririi penale, dacă sunt sau nu mijloace tehnice care să permită efectuarea audierii prin videoconferință și dacă este oportun de a audia martorul prin videoconferință. Mai mult, propunerea se impune și pentru necesitatea de a uniformiza mecanismul de audiere a martorului prin videoconferință la etapa urmăririi penale cu cea de la etapa judecării cauzei unde instanța de judecată decide audierea martorului prin videoconferință **prin încheiere motivată** (art. 370 alin. (2)¹) din Codul de procedură penală).

2.3. Propunem a exclude din alineatul (3)² al articolului 109 textul „*martorul semnează declarația privind cunoașterea obligațiilor și răspunderii lui, care va fi expediată instanței de judecată prin intermediul poștei electronice*”. Astfel, se înțelege că instanța de judecată va expedia martorului prin poșta electronică un blank cu obligațiile și avertizare de răspundere după care martorul va semna olograf și va expedia informația în fotocopie/scanat prin poșta electronică. În aceste condiții considerăm că pe de o parte această formalitate va îngreuna procedura de audiere a martorului, iar pe de altă parte nici semnătura olografă în copie nu va avea o valoare juridică (desigur excluzând cazurile în care martorul va utiliza semnătura electronică).

Mai mult, suportul informațional va conține înregistrarea audio și video a audierii martorului și va asigura plenitudinea și precizia fixării a întregului proces de audiere în cele mai mici detalii inclusiv: intonația, gesticulația, mimica, starea emoțională, împrejurările audierii precum și declarația martorului care va confirma justetea declarațiilor și care va permite atât organului de urmărire penală cât și instanței de judecată

a de a da apreciere acestei audieri, inclusiv și prin coroborare cu alte probe existente la cauza penală.

2.4. În altă ordine de idei, în proiect se propune ca audierea martorului care se află peste hotarele Republicii Moldova să aibă loc exclusiv, doar la sediul misiunilor diplomatice sau consulare. Este clară intenția autorului de a stabili locul audierii martorului aflat peste hotarele Republicii Moldova la sediul misiunii diplomatice având în vedere riscurile care pot fi, pericolele de influențare a acestuia precum și având în vedere recomandările din Avizul Consiliului al Judecătorilor Europeni nr. 26 (2023) cu privire la utilizarea tehnologiei de asistență în sistemul judiciar³.

În același timp considerăm că reglementarea în Codul de procedură penală a obligativității audierii martorului aflat peste hotarele Republicii Moldova doar *la sediile diplomatice sau consulare* va birocratiza mult acest proces și practic norma va fi inaplicabilă și amendamentele propuse nu vor produce efectul scontat. Astfel, deși este posibil ca pentru unii martori să nu fie o povară excesivă să se deplaseze la sediile oficiilor consulare sau diplomatice, este valabil și contrariul când în multe state (în special mari ca suprafață) sediile diplomatice sau consulare ale Republicii Moldova se pot afla la mii kilometri distanță de locul aflării martorului și având în vedere condițiile social economice în care majoritatea cetățenilor se află peste hotarele Republicii Moldova la muncă, este puțin probabil că aceștia se vor deplasa la sediile misiunilor diplomatice sau consulare pentru a fi audiați.

Mai mult, întru argumentarea propunerii menționăm că pot exista cazuri când martorul aflat peste hotarele Republicii Moldova se poate afla într-o instituție medicală, sau poate fi cu dizabilități locomotorii, condiții care în general ar determina imposibilitatea deplasării acestuia la sediul misiunii diplomatice sau consulare.

3. **La pct.3.** cu referire la modificările propuse pentru articolul 179 considerăm că sintagma „*necondamnați, cu înaltă reputație*” este ambiguă care poate genera interpretări, din care considerente se propune concretizarea sau reformularea acestuia, după cum urmează: „*, fără antecedente penale, cu o bună reputație*”.

4. **La pct.5.** la excepțiile propuse pentru art.181, numărul infracțiunilor ar putea fi mai larg, fiind incluse și infracțiunile contra securității statului, în special de terorism, finanțarea terorismului, dar și de trafic de persoane (*art. 337-351, 165*) și alte infracțiuni grave, deosebit de grave și excepțional de grave, care ar putea afecta interesele justiției.

5. **La pct. 6.** propunerea de modificare a valorii minime a cauțiunii „de la 300” la 3000 unități convenționale pare una exagerată și se propune a fi înlocuită cu „de la 1000”. Cuantumul minim de 1000 unități convenționale acoperă dublu mărimea amenzii penale minime stabilite la art. 64 din Codul penal. Propunerea este bazată pe practicile CtEDO, în special, potrivit cărora, cuantumul cauțiunii trebuie să fie justificat în mod corespunzător în decizia prin care se stabilește (*Georgieva împotriva Bulgariei, pct. 15 și 30-31*) și ia în considerare resursele persoanei în cauză (*Gafa împotriva Maltei, pct.70; Hristova împotriva Bulgariei, pct. 111*), precum și capacitatea de a-l achita (*Tochev împotriva Bulgariei, pct.69-73*). În anumite condiții, ar putea fi rezonabil să se ia în considerare amploarea prejudiciului imputat (*Mangouras împotriva Spaniei, pct. 81* și

³ <https://rm.coe.int/ccje-opinion-no-26-2023-final/1680adade7>

92). Faptul că un deținut rămâne în detenție după ce a obținut liberarea pe cauțiune arată că instanțele interne nu au analizat cu minuțiozitate necesară suma adecvată pentru cauțiune (*Gafa împotriva Maltei, pct. 73; Kolakovic împotriva Maltei, pct.72*).

6. La pct.7. în cazul în care se acceptă propunerea formulată la pct.1 din prezentul aviz atunci se necesită a completa alineatul (1) și (2) al art.331² cu norme ce țin de dreptul Procurorului General de a solicita avize consultative atunci se necesită completarea articolului menționat cu alineatul (5¹) cu următorul cuprins:

„(5¹) Solicitarea avizului consultativ emis de către Procurorul General se dispune prin cerere care va cuprinde problema de drept stabilită în cadrul procesului penal.”

La alineatul (2) al art. 331² urmează a fi corectată eroarea materială și cuvântul „Avizului” urmează a fi substituit cu cuvântul „Avizul”.

La alineatul (5) textul „se amână pledoariile” propunem a-l substitui cu textul „, , dacă instanța consideră necesar, poate amâna pledoariile”.

Argumentare:

Având în vedere că avizele consultative nu sunt obligatorii și rămân la inițiativa instanțelor de judecată atunci propunem a nu reglementa ca condiție obligatorie amânarea pledoariilor până la examinarea solicitării de emitere a avizului consultativ, dar a lăsa acest aspect la aprecierea instanței de judecată. Mai mult propunerea se impune având în vedere și faptul că nu se instituie un anumit termen restrâns pentru Curtea Supremă de Justiție în interiorul căruia urmează a se expune asupra solicitării de aviz consultativ.

II. De ordin suplimentar:

Potrivit art.337 alin. (1) din Codul de procedură penală: *„Declarațiile inculpatului, părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile și ale martorilor în ședința de judecată se consemnează de greșier, în scris, în baza înregistrării audio, ca documente separate, care se anexează la procesul-verbal, în termen de 5 zile de la audiere. Persoana care a depus declarația o semnează pe fiecare pagină și la sfârșit. Dacă persoana care a depus declarația nu poate semna sau refuză să o semneze, despre aceasta se face mențiune în declarația consemnată, indicându-se motivele refuzului. Suportul informațional al înregistrării declarațiilor se anexează la materialele dosarului, fapt care se consemnează în procesul-verbal al ședinței de judecată.*

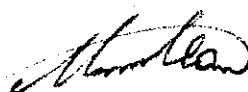
Astfel, în cazul în care se instituie procedura de audiere prin videoconferință și persoana audiată se află în imposibilitatea de a semna procesul-verbal de audiere pe fiecare pagină așa cum este menționat în articolul expus supra, motiv din care propunem a completa Art.I al proiectului cu un punct nou cu următorul cuprins:

„12. La articolul 337 alineatul (1):

după textul „semnează pe fiecare pagină și la sfârșit” se completează cu textul „, , cu excepția celei audiate prin intermediul videoconferinței”;

după textul „Dacă persoana care a depus declarația nu poate semna sau refuză să o semneze, despre aceasta se face mențiune în declarația consemnată, indicându-se motivele refuzului” se completează cu textul „Dacă persoana care a depus declarația a fost audiată prin intermediul videoconferinței, despre aceasta se face mențiune în procesul verbal”.”.

Procurorul General

Ion MUNTEANU

PROCURATURA REPUBLICII MOLDOVA

PROCURATURA ANTICORUPȚIE

mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfint, 198, MD-2004, Tel.: /373 22/ 257-401

www.procuratura.md / e-mail: proc-ant@procuratura.md

04.07.2024 nr.

La nr.18-69-6965 din 24.06.2024

La nr.4-8d/24-284 din 26.06.2024

- 6309   **Domnului Roman CAZAN**
Secretar general adjunct
al Guvernului
- 6310   **Domnului Nicolae ZANEZICI**
Procuror-șef interimar al
Secției analiză criminologică
și inițiative legislative

AVIZ

**asupra Proiectului de hotărâre pentru
modificarea unor acte normative
(aspecte de procedură privind
activitatea instanțelor)**

Procuratura Anticorupție a recepționat și studiat proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (aspecte de procedură privind activitatea instanțelor) (**număr unic 559/MJ2024**) ca rezultat formulând următoarele obiecții și propuneri de îmbunătățire.

Art. I Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122/2003.

Articolul 39.

Propunem renunțarea de completare a art.39 cu pct.6) în varianta „6) emite, la solicitarea instanțelor judecătorești, avize consultative cu privire la aplicarea legislației”.

Considerăm prezentul instrument juridic preluat din art.4 alin.(1) lit. b) din Legea nr.64/2023 cu privire la Curtea Supremă de Justiție și cu intenție de transpunere în Codul de procedură penală, drept o reglementare inutilă și defavorabilă procesului penal.

Anterior, prin modificările operate la legea procesual penală au fost limitate cazurile în care prin solicitările de ridicare a excepțiilor de neconstituționalitate, strămutare a cauzelor penale, recuzările și alte instrumente la care apelau părțile pentru a tergiversa procedurile, astfel, reglementarea care se propune a fi instituită la art.39 pct.6) nu reprezintă altceva decât un alt instrument pus la dispoziția părților la care urmează să se apeleze destul de frecvent pentru a tergiversa un caz când se urmărește acest rezultat. Or, pentru a pune în discuție o cerere a unui participant la proces de expediere în adresa CSJ o solicitare de aviz consultativ cu privire la o potențială chestiune de drept invocată, este necesar ca părții adverse să i se acorde termen pentru luarea cunoștinței și pregătirea poziției aferent solicitării, susținerea propriu zise a cererii de către cel interesat, expunerea celorlalți participanți asupra solicitării înaintate, motivarea și pronunțarea actului judecătoresc, iar toate aceste activități impun timp, care de multe ori duc la tergiversarea procedurilor în sine, mai ales în situația în care într-un proces penal cu 30 de inculpați apărați de 30 avocați, unde fiecare prezintă propria poziție procesuală și au dreptul individual de a apela la astfel de instrumente.

Faptul că autorul proiectului a indicat pentru art.331² alin.(5) că „*Solicitarea avizului consultativ... nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă până la examinarea solicitării de emitere a avizului consultativ se amână pledoariile*” nu exclude în sine tergiversarea procedurilor, inclusiv în situația în care se amână dezbaterile judiciare (etapă la care poate fi preluată cercetarea judecătorească) or, nu se instituie un anumit termen restrâns pentru CSJ în interiorul căruia urmează a se expune asupra solicitării de aviz consultativ, care de fapt poate fi reținută spre examinare pentru o perioadă nedeterminată (exemplu situației actuale a termenelor de judecată pentru examinarea procedurilor de către CSJ), inclusiv autorul recunoaște că „*ar putea duce la cereri excesive și inutile, caz care ar putea încărca nejustificat CSJ cu cereri de emitere a avizelor consultative, precum și ar duce la tergiversarea proceselor*”.

În altă ordine de idei, potrivit notei informative de fundamentare a proiectului, autorul argumentează raționamentul acestei noi reglementări, precum că „*pentru asigurarea coerenței și uniformitatea între diferitele ramuri ale dreptului procedural*”. Conform art.4 alin.(1) din Legea nr.64/2023 cu privire la Curtea Supremă de Justiție sunt prevăzute 5 mecanisme de interpretare și aplicării uniforme a legislației în sistemul de justiție, care pot fi asigurate de către CSJ, și anume: a) *elaborează ghiduri cu privire la aplicarea legislației procesuale, la individualizarea pedepselor penale și a sancțiunilor contravenționale;* b) *emite, la solicitarea instanțelor judecătorești, avize consultative cu privire la aplicarea legislației;* c) *decide asupra demersului în interesul legii;* d) *participă periodic la întâlniri cu judecătorii, procurorii și avocații;* e) *întreprinde alte măsuri necesare pentru uniformizarea procesului de aplicare a legislației, prevăzute în regulamentul Curții Supreme de Justiție precum și mecanismul de la art.3 lit. e) al legii citate-* e) *soluționează alte tipuri de cereri și probleme juridice prevăzute de lege.* Respectiv, procedeele juridice prevăzute la art.3 lit. e), art.4 alin.(1) lit. a), c), d) și e) din Legea nr.64/2023, sunt suficiente și pot fi aplicate în prezent ca instrumente de uniformizare a practicii judiciare.

Eliberarea de către CSJ a unui aviz consultativ într-o cauză concretă, nu reprezintă un mecanism care să asigure interpretarea și aplicarea unitară a legii penale și de procedură penală pe întreg teritoriul țării, care presupune studierea problemelor de drept care au fost soluționate diferit de instanțele judecătorești inferioare învestite cu soluționarea cauzelor, ci constituie un instrument de intervenție directă într-o procedură concretă aflată în examinare într-o instanță inferioară iar ulterior, poate să constituie chiar și un impediment de examinare a procedurii respective de către plenul CSJ, pe temei de anti expunere.

De altfel, problemele de drept pot fi soluționate nemijlocit de către CSJ prin soluțiile date în cauzele examinate conform competenței în calitate sa de instanță supremă.

Un alt argument forte al autorului, pentru instituirea reglementării discutate, se referă la faptul că „*la etapa actuală, solicitarea avizelor consultative este posibilă doar în cadrul procedurilor civile, pe când în cadrul procesului penal, participanții nu dispun de un asemenea mecanism...*”.

Tocmai în acest context, urmează a fi menționate aici și se impun a fi reținute constatările CtEDO făcute în Decizia din 18.06.2024 (Request by the High Court of Cassation and Justice of Romania (Request no. P16-2024-001)¹ (pct.25-51), prin care marea cameră a respins cererea privind emiterea unei opinii consultative, dacă procedura națională este penală și, respectiv, dacă ar trebui să se deruleze cu respectarea tuturor garanțiilor procesuale caracteristice procedurilor penale mult mai ridicate de cât cele existente în procesul civil, în vederea respectării aceluși echilibru echitabil cerut de art.1 protocolul nr.1 care impune corectitudine procedurală, oferind părții interesate de a-și prezenta cauza autorității competente să o soluționeze prin dezbateri contradictorii care să respecte principiul egalității armelor și nu delegarea acestui exercițiu alte instituții.

Așa cum s-a reținut în pct.46 al Deciziei menționate, scopul procedurii prevăzute de Protocolul nr.16 nu este de a transfera procesul Curții, care nu are competență nici să efectueze o analiză a faptelor, nici să aprecieze fondul părților, puncte de vedere referitoare la interpretarea dreptului intern în lumina dreptului Convenției și nici să se pronunțe asupra rezultatului procedurii, această competență revine pentru competența soluționare, instanței sesizate pentru examinarea fondului.

Articolul 109.

Se propune următoarea variantă de reglementare pentru alin.(3²):

(3²) Audierea martorului poate avea loc prin intermediul videoconferinței, în cazul în care se află peste hotarele Republicii Moldova, execută pedeapsa în penitenciarele din Republica Moldova, se află internat într-o instituție medicală, din cauza dizabilităților locomotorii sau altor circumstanțe justificate, nu poate participa prin prezență fizică la acțiunea procesuală.

1

https://hudoc.echr.coe.int/?fbelid=IwZ/Xh0bgNhZW0CMTAAAR3FslIvvsbYhtUj60CpsKyIYj0wmlZnNkqDMUrn_pw6HufyWlrnZo5LEU_aem_2q3AX66qrDbT6tVZ2gpRrg#%22display%22:%220%22,%22languageisocode%22:%22FRE%22,%22documentcollectionid%22:%22PANJLREFUSALS%22,%22itemid%22:%22003-7986563-11142579%22}}

Este salutară inițiativa de reglementare a unui mecanism legal și permisiv de administrare la faza procesului penal sau urmăririi penale, a declarațiilor prin intermediul tehnologiilor informaționale, care permite consemnarea lor prin intermediul acțiunii procesuale existente la zi, în rezultatul căruia se întocmește un proces-verbal al acestei activități.

Totuși, modalitatea de audiere propusă de autorul proiectului dacă nu face imposibilă audierea, atunci o îngreunează considerabil. În vederea efectuării acestui procedeu probatoriu este necesar doar a fi inclusă o dispoziție legală care permite administrarea declarațiilor prin intermediul videoconferinței iar chestiunile tehnice nu își găsesc locul în legea procesual penală ci trebuie să fie specificate în actele normative subordonate legii organice (regulamente, dispoziții, ordine etc.).

Considerăm că nu este necesară prezența persoanei la sediul misiunii diplomatice sau al oficiului consular al Republicii Moldova sau la sediul autorității tutelare sau al organului de probațiune, în situația în care sunt disponibile multiple platforme publice deschise care oferă posibilitatea de a realiza audierea de la locul unde se află persoana. Or, procesul de audiere urmează a fi înregistrat atât audio cât și video iar suportul de stocare urmează a fi anexat la procesul verbal a acțiunii ca parte integrantă a documentului. Se impun și aici a fi preluate mecanismele instituite la art.370 de audiere a martorului în instanța de judecată, fără a fi necesar a inventa proceduri birocratice, așa cum s-a convenit urmare a discuțiilor din cele 2 ședințe a Consiliului consultativ al Ministerului Justiției, fiind soluționate prin consensul majoritar al membrilor, aspectele aferente aplicării videoconferinței.

Chestiunea referitoare la consemnarea declarațiilor nu se impune prin aplicarea semnăturii olografe pe un anumit document, în situația în care persoana supusă audierii confirmă verbal despre cele în legătură cu ce a fost avertizat și este fixată poziția lui în înregistrarea video iar ulterior în eventualitatea expedierii procesului penal în instanța de judecată, urmează să fie repetată procedura, fie prin prezentarea lui fizică sau videoconferință.

Astfel, aspectele referitoare la demonstrarea vinovăției pentru săvârșirea infracțiunii de refuz sau dare de declarații mincinoase este atribuția organului de urmărire penală în competența sa soluționare și nu trebuie să formeze obiectul unei reglementări procesuale, de altfel, prin analogie, s-ar impune ca orice cetățean trebuie să consemneze într-un anumit act, că poartă răspundere în cazul săvârșirii unei infracțiuni prevăzute de legea penală, ceea ce este irațional.

Articolul 331².

Se propune renunțarea la intenția de completare a legii procesual penale cu art.331² în varianta propusă de autor, a se vedea explicațiile făcute pentru art.39.

Articolul 370.

Se propune renunțarea de completare a textului alin.(2¹) cu textul „*în condițiile art.109 alin.(3)*” a se vedea explicațiile făcute cu ocazia discuțiilor de la art.109.

Propuneri suplimentare pentru îmbunătățirea mecanismului de examinare a cauzelor.

Articolul 337.

La alin.(1) fraza a doua, după textul „*semnează pe fiecare pagină și la sfârșit*” se completează cu textul „*, , cu excepția celei audiate prin intermediul videoconferinței*”.

La alin.(1) fraza „*Dacă persoana care a depus declarația nu poate semna sau refuză să o semneze, despre aceasta se face mențiune în declarația consemnată, indicându-se motivele refuzului*” se înlocuiește cu textul „*Dacă persoana care a depus declarația nu poate semna, refuză să o semneze sau a fost audiat prin intermediul videoconferinței, despre aceasta se face mențiune în procesul verbal*”.

Odată cu instituirea mecanismului procedural de realizare a audierilor prin intermediul videoconferinței, au apărut controverse practice aferent modului de consemnare a procesului verbal al acțiunii respective, în legătură cu reglementările obligatorii de la art.337 alin.(1), care nu au fost ajustate și potrivite procedului probator de videoconferință.

Articolul 196.

La alin.(2) se propune înlocuirea sintagmei „*sau înlocuirea*” cu „*, , înlocuirea sau revocarea*”, iar după sintagma „*cu recurs*” a se completa cu „*în termen de 3 zile*”.

Prezenta completare pentru norma numită, se impune din considerentul existenței la zi a opiniilor divergente de practică judiciară, prin care magistrații în competența cărora ajung examinarea recursurilor formulate pe marginea încheierilor asupra măsurilor preventive pronunțate de către judecătorii de instrucție precum și instanța de judecată la examinarea fondului, în mod special, prin care se declară inadmisibile recursurile formulate de către procurori prin care sunt recurate hotărârile judecătorești de înlocuire sau revocare a măsurilor preventive aplicate în raport cu învinușii/inculpații, iar în motivarea abstractă se regăsesc argumente referitoare la „*lipsa în conținutul normei a sintagmei de revocare, trimiteri prin analogie la dispoziția art.329 alin.(2) din Codul de procedură penală, ș.a.*” chestiuni care de fapt sunt importante iar în ansamblu duc la afectarea bunei desfășurări a procesului penal în situația ridicării tuturor restricțiilor impuse în raport cu persoana cercetată în situația reglementărilor neclare.

Articolul 275.

Se propune excluderea pct.4¹) iar la pct.2 se propune completarea cu textul „*sau constituie contravenție*”.

La pct.5) se propune completarea cu textul „sau persoana juridică a fost radiată”.

Cu referire la prima propunere, de excludere a temeiului de nereabilitare prevăzut la pct.4¹) pentru situațiile temeinice de a dispune refuzul în pornirea urmăririi penale, încetarea urmăririi penale sau a procesului (în instanța de judecată) când fapta constituie contravenție, în prim plan constituie o reglementare discriminatorie pentru subiecții cercetați în ordinea procesului penal cu adoptarea unei soluții de nereabilitare cu consecințe defavorabile lor în raport cu alte persoane în privința cărora au fost pornite proceduri contravenționale direct de către agentul constator și sancționați sub imperiul legii contravenționale, fără a avea o altă hotărâre de nereabilitare defavorabilă. Mai mult, nu cunoaștem care a fost inspirația legiuitorului însă după operarea modificărilor pentru pct.4¹) în practica judiciară au fost înregistrate situații juridice când procedurile contravenționale dispuse de procuror prin ordonanță, prin trimitere la temeiul menționat, procesele contravenționale au fost încetate din lipsa elementelor contravenției fie la etapa examinării contravenției, fie în instanța de judecată, iar persoana în acțiunile căreia nu au fost constatate elementele constitutive ale componentei de contravenție, în conformitate cu prevederile art.275 pct.4¹) rămâne cu o soluție de nereabilitare de ordin penal.

O altă problemă de ordin practic pe care o generează norma de reglementare de la pct.4¹) reprezintă situația când în cadrul proceselor penale aflate în examinare în instanța de judecată la etapa ședinței preliminare, partea apărării solicită încetarea procesului în ședință preliminară din considerentul că fapta incriminată constituie contravenție. La modul practic această chestiune nu poate fi constatată decât după examinarea fondului cauzei cu cercetarea probelor iar celelalte chestiuni prevăzute de la art.275 pct.4-9 pot opera și decise în ședința preliminară din considerentul că nu impun o examinare a probatoriului.

În partea ce referă la propunerea pentru completarea pct.5), se impune această reglementare din considerentul situațiilor practice existente când persoana juridică a fost radiată, nu există un prejudiciu cauzat prin infracțiunea incriminată sau a fost reparat, există intenția și acordul părții apărării de a aplica instituția încetării procesului penal atât la urmărirea penală cât și la etapa ședinței preliminare însă lipsește o reglementare în acest sens, situație juridică care duce în mod obligatoriu la parcurgerea întregului ciclu judiciar pentru a dispune instanța la finele examinării cauzei o soluție similară, care de fapt putea fi rezolvată la etapa incipientă a procesului, fără a crea un volum de lucru suplimentar pentru instanță și cheltuieli nejustificate pentru stat.

Articolul 329.

Pentru, alin.(2) după textul „În cazul aplicării” a se completa cu textul „, , prelungirii, înlocuirii sau revocării”.

Se rețin argumentele prezentate pentru art.196.

Articolul 371.

La alin.(1), pentru pct.2) se propune completarea cu textul „sau a fost audiat de instanța de judecată la examinarea fondului.”

Prezenta reglementare este necesară și ar soluționa problema termenului rezonabil de examinare a proceselor penale în instanțele de judecată. Una din cauzele care conduc la parcurgerea anevoioasă a unei cauze penale în instanța de judecată o reprezintă chestiunea cu privire la prezentarea martorilor în instanța de judecată, care se eschivează să se mai prezinte după ce au fost audiați o dată în fond, iar în situația examinării procesului în procedura apelului, rejudecării în primă instanță și apel după rejudecare, martorul este impus prin prevederile existente la zi să se prezinte de 4 ori sau mai mult și pus să repete declarațiile date anterior sub jurământ. De regulă, cauzele mai ales cele complexe durează în timp, chiar în ani, iar proba cu declarațiile martorului pus să declare ce cunoaște și ține minte, se alterează odată cu trecerea timpului și chiar pot afecta fondul cauzei.

În situația în care există deja un procedeu probator care permite citirea declarațiilor martorului care a fost audiat la urmărirea penală la judecătorul de instrucție în prezența făptuitorului și apărătorului, considerăm că există toate premisele din perspectiva respectării dreptului la un proces echitabil ca martorul care a fost audiat la examinarea fondului în instanța de judecată în fața judecătorului, cu participarea inculpatului, apărătorului în condiții de contradictorialitate, participanții având posibilitatea formulării tuturor întrebărilor de interes procesual, când garanția este mult mai ridicată decât pentru procedura de audiere la judecătorul de instrucție, or inculpatul cunoaște toate materialele cauzei penal, considerăm că nu este necesar ca martorul odată audiat în fața instanței să fie chemat în continuare în alte instanțe de judecată pentru a reproduce cele relatate deja, cu atât mai mult când după ultimele modificări, acțiunile de audiere a martorilor sunt înregistrate video/audio și pot fi reproduse. Mai mult, în eventualitatea situației în care ar apărea întrebări suplimentare în raport cu martorul audiat anterior, există toate posibilitățile procesuale de a fi invitat în proces la orice etapă a examinării cauzei, pentru a elucida întrebările apărute ulterior.

Articolul 449.

La alin.(1) pct.2) lit. b) se propune excluderea textului „, , *dacă prin aceasta nu se agravează situația inculpatului*”.

Problema de practică judiciară care se propune a fi rezolvată prin excluderea textului re referă la cazurile în care procesele penale examinate la Curtea de Apel în procedura recursului, procese care au fost soluționate în instanța de fond în procedurile prevăzute de art.437 din Codul de procedură penală, la examinarea recursului când instanța de apel examinează fondul și pronunță o nouă hotărâre în

conformitate cu art.449 alin.(1) pct.2) lit. b) rejudecă cauza cu adoptarea unei noi hotărâri însă fără a înrăutăți situația inculpatului ceea ce duce la dispunerea prin actul judecătoresc rejudecarea cauzei în primă instanță și astfel se repetă nejustificat ciclurile judiciare pentru a soluționa chestiuni minore în majoritatea cazului (ex: neîncasarea de către prima instanță din contul inculpatului a cheltuielilor judiciare în mărime de 25 lei), or, obiectul cauzelor în care au fost recurate soluțiile primei instanțe nu vizează chestiuni care s-ar referi la principii fundamentale de drept, mai ales în situația în care în procedura apelului când se discută chestiuni mult mai serioase, potrivit art.415 alin.(1) pct.2) instanța poate *admite apelul, casând sentința parțial sau total, inclusiv din oficiu, în baza art.409 alin.(2), și pronunță o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit, pentru prima instanță, exercițiu care ar putea fi făcut și în procedura recursului.*

Articolul 460.

La alin.(4) în prima frază, textul „*ultima care s-a pronunțat asupra fondului cauzei*” a se înlocui cu textul „*care a judecat cauza în primă instanță*”.

Urmare a modificărilor operate în anul 2023 la norma discutată, au apărut discuții practice referitor la instanța competentă să examineze cererile de revizuire, atestându-se o situație juridică incertă or, asupra fondului cauzei se expune atât prima instanță cât și instanța de apel. Astfel, varianta de reglementare care exista anterior era expusă într-o variantă clară, fără echivoc și nu genera situații de conflicte de competență și interpretare.

Cu respect,

Procuror-șef al

Procuraturii Anticorupție

Digitally signed by Dragalin Veronica
Date: 2024.07.04 13:48:07 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Veronica DRAGALIN

Ex. R.Porubin
Tel.:069999585

PROCURATURA REPUBLICII MOLDOVA

PROCURATURA PENTRU COMBATAREA CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE ȘI CAUZE SPECIALE

mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 73, MD-2001, Tel.: 022277723

www.procuratura.md/ e-mail: proc-ccocs@procuratura.md

04.07.2024 nr. 3d/24-

La nr. 18-69-6965 din 24.06.2024

6826 Cancelaria de Stat

6827 copie: Ministerul Justiției

Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale a examinat proiectul de hotărâre *cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (aspecte de procedură privind activitatea instanțelor)*, număr unic 559/M.J/2024, autor Ministerul Justiției.

Urmare a analizării documentului transmis în atenția instituției pentru avizare, informăm despre lipsa propunerilor și obiecțiilor la această etapă.

Adjunct-interimar al procurorului-șef al
Procuraturii pentru Combaterea
Criminalității Organizate și Cauze Speciale

Alexandru MACHIDON

CONSILIUL SUPERIOR
AL MAGISTRATURII

Republica Moldova, MD-2009, mun. Chișinău, str. M. Eminescu 5
email: secretariat@csm.md, Tel.: /+373 22/ 990 990

www.csm.md

AVIZ

la proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (aspecte de procedură privind activitatea instanțelor) (număr unic 559/MJ/2024)

02 iulie 2024

mun. Chișinău

În adresa Consiliului Superior al Magistraturii a parvenit demersul Cancelariei de Stat privind avizarea proiectului hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (aspecte de procedură privind activitatea instanțelor) (număr unic 559/MJ/2024), elaborat de Ministerul Justiției.

Prezentul proiect are drept scop remedierea unor curențe depistate și semnalate în activitatea instanțelor de judecată în partea ce ține de solicitarea avizelor consultative, de limitele judecării recursului, precum și de alte aspecte ale legislației procedurale și anume:

- Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122/2003;
- Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr.225/2003;
- Codul administrativ al Republicii Moldova nr. 116/2018.

Modificările propuse au scopul de a facilita procedura emiterii avizelor consultative. Prin urmare, art. 12² CPC și art. 331² CPP va cuprinde o metodă unificată de emiterie a avizelor consultative. Acestea vor fi emise de CSJ în contextul Legii nr. 64/2023 cu privire la CSJ.

Se susțin modificările din proiectul propus la Codul de procedură penală articolele 39, 109, 332², 370, 427, or, în prezent, în forma sa actuală, Codul de procedură penală, nu conține un mecanism care ar permite audierile prin videoconferință la faza de urmărire penală a martorilor ce nu se pot prezenta fizic, din anumite motive, la locul desfășurării audierilor.

De asemenea, se susțin modificările propuse în Codul de procedură civilă, articolele 12², 442, 449, 450. Totodată, sunt binevenite modificările propuse la art. 449 lit. g) CPC pentru o mai înaltă claritate, similar prevederilor din Codul de procedură penală și a recomandărilor Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei nr. R(2000)2 cu privire la reexaminarea sau redeschiderea unor cauze la nivel național în urma hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului.

Modificările la articolul 191 din Codul administrativ, sunt oportune, deoarece, acest lucru este introdus având în vedere că împotriva acestor hotărâri nu poate fi

depus recurs. Pe de altă parte, hotărârile CSJ vor trebui eventual executate, iar executarea acestora fără motivare poate deveni problematică. Mai mult ca atât, prin motivarea acestora s-ar asigura uniformizarea practicii judiciare.

Totodată, se reține că, fiind consultate instanțele de judecată pe marginea proiectului propus spre avizare, au fost înaintate unele precizări și completări care au devenit actuale în contextual realității, fiind expuse în anexa la prezentul Aviz.

Prin prisma constatărilor evidențiate supra, Consiliul Superior al Magistraturii, ținând cont de importanța și actualitatea proiectului vizat prin prisma reformelor inițiate, precum și în eventualitatea adaptării proiectului la sugestiile înaintate de instanțe, susține proiectul propus spre avizare.

Avizul se remite Cancelariei de Stat și se publică pe pagina web a Consiliului Superior al Magistraturii.

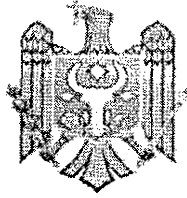
Anexă: propunerile instanțelor-3 file.

**Președinte interimar al
Consiliului Superior al Magistraturii**

Aliona MIRON

JUDECĂTORIA UNGHENI
REPUBLICA MOLDOVA
or. Ungheni, str. Națională 10/1, MD 3600
tel. (0236) 2-30-70, 2-33-54, fax 2-33-54
<https://jun.instante.justice.md/>
e-mail: juncancelaria@justice.md
jun@justice.md

UNGHENI COURT
REPUBLIC OF MOLDOVA
Ungheni, Nationala street, nr. 10/1, postcode 3600
phone nr. (0236) 2-30-70, 2-33-54, fax 2-33-54
<https://jun.instante.justice.md/>
e-mail: juncancelaria@justice.md
jun@justice.md

Nr. ieșire 4432 din 12 2024

Consiliul Superior al Magistraturii

secretariat@esm.md

Ca urmare a demersului Cancelăriei de Stat prin care se solicită avizarea proiectului de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (aspecte de procedură privind activitatea instanțelor nr. unic 559/MJ/2024), Judecătoria Ungheni salută și susține propunerile înaintate cu următoarele precizări:

1. La articolul 331² alin. (4) din Codul de procedură penală:
- lexemul „printr-o încheiere nesusceptibilă de recurs” se înlocuiește cu cuvintele „printr-o încheiere protocolară nesusceptibilă de recurs”.

2. La articolul 12² alin. (4) din Codul de procedură civilă:
- lexemul „printr-o încheiere nesusceptibilă de recurs” se înlocuiește cu cuvintele „printr-o încheiere protocolară nesusceptibilă de recurs”.

Ambele modificări sus-menționate se impun pentru a evita supraîncărcarea volumului de lucru al instanțelor și pentru a curma tendința unor participanți de a tergiversa examinarea cauzei.

3. La articolul 226 alin. (1) din Codul administrativ.
- lexemul „la cerere, o poate explica succint verbal” se înlocuiește cu cuvintele „o poate explica succint verbal” și nu „explică succint motivele hotărârii”.

Explicația rezidă în faptul că motivele care stau la baza hotărârii pot suferi modificări, de aceea prerogativa de a considera necesară sau nu explicarea succintă a hotărârii la pronunțare trebuie să rămână la latitudinea instanței.

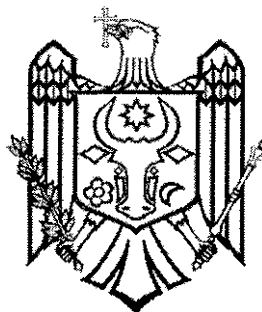
4. În ceea ce privește audierea martorilor prin videoconferință, Judecătoria Ungheni consideră că, atât timp, cât nu există modificări conceptuale la acest aspect, nu este necesară adoptarea unor reglementări care să impună sau să restricționeze desfășurarea ședințelor în acest format, mai ales că, la nivel de CSM, urmează să se adopte un regulament care să elarifice procedura și modalitatea de audiere a participanților la proces prin videoconferință.

Președintele interimar al
Judecătoriei Ungheni

Petru TRIBOI

REPUBLICA MOLDOVA
Curtea de Apel Bălți

MD-3100, mun. Bălți,
str. Ștefan cel Mare 54,
tel.: +373(231)22053/20392
fax: +373(231)23143
e-mail: cab@justice.md
webpage: instante.justice.md

РЕСПУБЛИКА МОЛДОВА
Апелляционная Палата
Бэлць
MD- 3100, мун. Бэлць,
ул.Штефан чел Маре,54
тел.: +373(231)22053/20392
факс: +373(231)23143
e-mail: cab@justice.md
webpage: instante.justice.md

Nr. 12328 din 02.07.2024

Ministerul Justiției al Republicii Moldova

Email: secretariat@justice.gov.md

Email: gheorghe.gheorghita@justice.gov.md

Cancelaria de Stat

Email: cancelaria@gov.md

Consiliul Superior al Magistraturii

Email: secretariat@csm.md

Cu referire la solicitarea Ministerului Justiției al R.M. nr. 03/5956 din 25 iunie 2024, fiind înregistrată în adresa Curții de Apel Bălți cu nr. de intrare 351, precum și a solicitării Consiliului Superior al Magistraturii din data de 26 iunie 2024, privind avizarea proiectului de Lege privind modificarea unor acte normative (aspecte de procedură privind activitatea instanțelor), număr unic **559/MJ/2024**, instanța de apel Vă informează:

Proiectul nominalizat propus spre avizare a fost adus la cunoștința judecătorilor și discutat la ședința operativă a colegiului penal/civil din cadrul Curții de Apel Bălți, după care instanța vine cu unele propuneri de modificare a proiectului în acest sens.

Cu referire la propunerea completării art. 109 din Codul de Procedură Penală cu alin. 3², care prevede modul de audiere a martorului, instanța de apel consideră procedura nejustificată și care nu va eficientiza procesul penal în cazul audierii martorului în cadrul urmăririi penale.

Sintagma de la alin. 3² „are loc la sediul misiunii diplomatice sau al oficiului consular al Republicii Moldova” urmează a fi înlocuită cu sintagma „prin intermediul videoconferinței, similar cazurilor audierii martorilor în cadrul ședinței de judecată.

Audierea martorilor la sediile diplomatice va complica și mai mult procesul de audiere, din considerentul că în unele state member UE sunt câte 2 sedii diplomatice, astfel, martorii care urmează a fi audiați vor fi impuși de situația de a se deplasa la o distanță mare pentru a participa la ședința de judecată.

În acest caz, Curtea de Apel Bălți vine cu propunerea de a modifica proiectul de lege în sensul stabilirii procedurii de audiere a martorului prin videoconferință, similar cazurilor de audiere a martorului în ședința de judecată.

Totodată, Curtea de Apel Bălți intervine către Dumneavoastră în calitate de organ central de specialitate care asigură realizarea politicii guvernamentale în domeniile de activitate ce îi sunt încredințate, una din funcțiile atribuite fiind perfecționarea legislației, pentru susținerea și implementarea unor propuneri de modificare a cadrului normativ, și anume a Codului de Procedură Penală.

În temeiul Legii nr. 246 din 31 iulie 2023, în vigoare din 01 septembrie 2023, a fost abrogată secțiunea 1 – Recursul în anulare (art. 452 – 457), din capitolul V, Căile extraordinare de atac, Titlul II – Judecata, din partea specială a Codului de Procedură penală.

În calitate de temei de recurs în anulare, la art. 453 CPP, versiunea de până la modificare în temeiul Legii 246/23, alin. (1) avea următorul cuprins:

(1) Hotărârile irevocabile pot fi atacate cu recurs în anulare în scopul reparării erorilor de drept comise la judecarea cauzei, în cazul în care un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente a afectat hotărârea atacată, când Curtea Europeană a Drepturilor Omului informează Guvernul Republicii Moldova despre depunerea cererii.

Din considerentul că prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 a fost abrogat recursul în anulare, fiind una din modalitățile de exercitare a căilor extraordinare de atac, altă modalitate de exercitare a căilor de atac a rămas doar revizuirea, doar că nu include ca temei de revizuire cazurile în care urmează scopul reparării erorilor de drept comise la judecarea cauzei sau cazul în care un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente a afectat hotărârea atacată.

În cele ce urmează, Curtea de Apel Bălți intervine cu propunerea de a include la prevederile art. 458 Cod de Procedură Penală, care prevede temeiurile de revizuire a procesului penal, ca temei de revizuire anume temeiul de la art. 453 CPP, și în acest context de adăugat alin. (6) cu următorul cuprins:

(6) Hotărârile irevocabile pot fi supuse revizuirii în scopul reparării erorilor de drept comise la judecarea cauzei, în cazul în care un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente a afectat hotărârea atacată, când Curtea Europeană a Drepturilor Omului informează Guvernul Republicii Moldova despre depunerea cererii.

În contextul aspectelor enunțate supra, accentuăm faptul că modificările legislative propuse la Codul de Procedură Penală sunt necesare din considerentul evitării și în contextul posibilității reparării erorilor de drept comise la judecarea cauzelor, fără a fi atins dreptul la justiție prevăzut de art. 6 CEDO a participanților la proces.

Cu respect,

Președintele
Curții de Apel Bălți

Digitally signed by Talpa Ion
Date: 2024.07.02 09:21:23 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

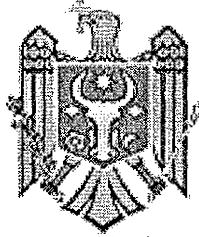

Ion Talpa

Ex.: Șef Direcție Sistematizare, Generalizare și Relații Publice T. Țurcanu

**CURTEA
DE APEL CHIȘINĂU**

mun. Chișinău, str. Teilor 4, MD - 2043
www.instante.justice.md
Tel. (022) 409-209, e-mail: cac@justice.md

**CHISINAU
COURT OF APPEAL**

4 Teilor str. Chișinău, 2043
www.instante.justice.md
Tel. (022) 409-209, e-mail: cac@justice.md

№ 4-35/5-1543 din 04.07.2024

Ministerul Justiției

secretariat@justice.gov.md
aneta.dubovenco@justice.gov.md

copie: **Consiliul Superior al Magistraturii**

natalia.cioara@csm.md

Cu referire la scrisoarea expediată prin email la 26 iunie 2024 privind *proiectul de lege cu privire la modificarea unor acte normative (aspecte de procedură privind activitatea instanțelor) nr. unic 559/MJ/2024*, Curtea de Apel Chișinău comunică că, susține proiectul prezentat pentru avizare cu unele obiecții referitor la art. 2 din proiectul legii și anume, propunem aliniatul (3²) art. 109 în următoarea redacție "Dacă există mijloace tehnice respective, audierea martorului poate avea loc prin intermediul videoconferinței." În susținerea acestei propuneri comunicăm că, exigențe prevăzute de proiect, privind procedura de audiere a martorului, deși au un scop legitim, în practica judiciară nu vor fi eficiente, vor genera dificultăți nefavorabile în legătură cu posibilitatea de audiere a martorului și vor avea impact negativ asupra duratei procesului penal. Or, exigențele prevăzute de proiect vor descuraja martorii de a participa la astfel de acțiuni procesuale în condițiile în care participarea lui implică din bugetul său personal costuri materiale suplimentare (transport, cazare, neachitarea zilei de muncă, etc.) în special în cazurile când misiunea diplomatică/oficiul consular s-ar afla la câteva sute de kilometri față de domiciliul său, în astfel de cazuri costurile ar putea fi considerabile iar pentru a fi evitate acesta va alege să nu participe la astfel de audieri, existând riscul de a nu fi audiat niciodată. Precizăm că, toate ședințele de judecată sunt înregistrate audio astfel că, declarația privind cunoașterea obligațiilor și răspunderii prevăzută de lege, este consemnată în procesul verbal înregistrat audio, act procesual care confirmă legalitatea petrecerii acestei acțiuni procesuale, respectiv nu este obligatorie semnarea olografă a declarației.

Alte sugestii și obiecții privind proiectul de lege supra, nu sunt.

Cu stimă,
**Președinte interimar
al Curții de Apel Chișinău**

Ghenadie MIRA

**CONSILIUL SUPERIOR
al MAGISTRATURII
din REPUBLICA MOLDOVA
JUDECĂTORIA COMRAT
SEDIUL CENTRAL**

**ВЫСШИЙ СОВЕТ МАГИСТРАТУРЫ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА
СУД КОМРАТ
ОФИС КОМРАТ**

MD-3800, UTA Gagauzia
mun. Comrat, str. Lenin 242,
tel/fax: 0-298-2-60-21
e-mail jco@justice.md

MD-3800, АТО Гагаузия
мун. Комрат, ул. Ленина 242,
тел/факс: 0-298- 2-60-21
e-mail jco@justice.md

Nr. 342/e din " 27 " iunie 2024

**D-lui Stanislav Copetchi
Secretar de Stat
Ministerul Justiției al RM**

**La interpelarea Dvs. nr.de ieșire 03/5956 din 25.06.2024
(nr.de intrare 2493/e din 25.06.2024 și 2508/e din 26.06.2024)**

În ceea ce privește avizare și consultare publică a proiectului Legii pentru modificare unor acte normative (aspecte de procedură privind activitatea instanțelor) (559/MJ/2024), judecătoria Comrat comunică că nu sunt careva obiecții sau propuneri legate de conținutul acestuia.

**Președintele interimar
al Judecătoriei Comrat**
Ex. Demerji L.C. 0(298)26021

Vitalie Muntean

MD - 3805, mun. Comrat, str. Lenin, 177
tel./fax: (+ 373 298) 23446
email: caco@justice.md

MD - 3805, муn. Комрат, ул. Ленина, 177
тел./факс. (+373 298) 23446
email: caco@justice.md

Nr. 1581 din 28 iunie 2024

La Nr. 03/5956 din 25.06.2024

MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA
Domnului Stanislav COPETCHI

La solicitarea Dumneavoastră parvenită la 25.06.2024, înregistrată cu nr. de intrare 1021/e din 25.06.2024, cu privire la avizarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (*aspecte de procedură privind activitatea instanțelor*) (**număr unic 559/MJ/2024**), Vă informăm că judecătorii au luat cunoștință cu proiectul vizat și Nota informativă.

Prezentul proiect are drept scop remedierea unor curențe depistate și semnalate în activitatea instanțelor de judecată în partea ce ține de solicitarea avizelor consultative, limitele judecării recursului, precum și alte aspecte ale legislației procedurale și anume:

- Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122/2003;
- Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr.225/2003;
- Codul administrativ al Republicii Moldova nr. 116/2018.

Modificările propuse vin să faciliteze procedura emiterii avizelor consultative. Prin urmare, art. 12² CPC și art. 331² CPP vor cuprinde o metodă unificată de emiterie a avizelor consultative. Acestea vor fi emise de CSJ în contextul Legii nr. 64/2023 cu privire la CSJ.

Judecătorii susțin modificările din proiectul propus la Codul de procedură penală articolele 39, 109, 332², 370, 427. În prezent, Codul de procedură penală, în forma sa actuală, nu conține un mecanism care să permită audierile prin videoconferință la faza de urmărire penală a martorilor ce nu se pot prezenta fizic, din anumite motive, la locul desfășurării audierilor.

Judecătorii sunt de acord cu modificările propuse la Codul de procedură civilă articolele 12², 442, 449, 450. De asemenea, susținem modificările propuse la art. 449 lit. g) CPC pentru o mai înaltă claritate, similar prevederilor din Codul de procedură penală și a recomandărilor Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei nr. R(2000)2 cu privire la reexaminarea sau redeschiderea unor cauze la nivel național în urma hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului.

Judecătorii salutează modificările la articolul 191 Codul administrativ. Acest lucru este introdus având în vedere că împotriva acestor hotărâri nu poate fi depus recurs. Pe de altă parte, hotărârile CSJ va trebui eventual executate, iar executarea acestora fără motivare se poate deveni problematică. Mai mult ca atât, prin motivare acestora s-ar asigura uniformizarea practicii judiciare. Astfel, careva eventuale obiecții sau propuneri legate de conținutul proiectului vizat nu sunt.

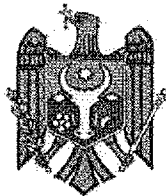
**Președinte interimar
al Curții de Apel Comrat**

Digitally signed by Fujenco Dmitrii
Date: 2024.06.28 09:16:01 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Dmitrii FUJENCO

**CURTEA DE APEL
CAHUL**

**АПЕЛЛЯЦИОННАЯ
ПАЛАТА КАХУЛ**

Republica Moldova, MD-3909, or. Cahul,
str. Ștefan cel Mare, 30
tel. (299) 2 – 55 – 85, tel./fax. (299) 3-26-72
cach@justice.md

Республика Молдова, MD-3909, г. Кахул
ул. Штефан чел Маре, 30
тел. (299) 2 – 55 – 85, тел./факс. (299) 3-26-72
cach@justice.md

18.06.2024

nr. 2326

D-lui Stanislav COPETCHI
Secretar de stat

secretariat@justice.gov.md

stheorghie.stheorghita@justice.gov.md

Stimate Domn,

La solicitarea DVS. din 25 iunie 2024 nr. 03/5956 referitor la avizarea proiectului de Lege pentru modificarea unor acte normative (aspecte de procedură privind activitatea instanțelor) (număr unic 559/MJ/2024), analizând și studiind proiectul nominalizat, Curtea de Apel Cahul Vă informează:

Judecătorii Curții de Apel Cahul susțin proiectul legii susmenționat, fără prezentarea sugestiilor sau modificărilor.

Cu respect,

**Președinte interimar al
Curții de Apel Cahul**

Galina VAVRIN

ex: Ianulova Maia.
tel. 0(299) 3-26-72

Republica Moldova
Judecătoria Bălți
MD-3100, or. Bălți, str. Hotinului, 43
tel./fax: 0231-2-22-12
www.jbl.instante.justice.md
e-mail: jba@justice.md

Республика Молдова
Суд Бэлць
МД-3100, г. Бэлць, ул. Хотинская, 43
тел./факс.: 0231 2-22-12
www.jbl.instante.justice.md
электронная почта: jba@justice.md

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII
JUDECĂTORIA BĂLȚI - SEBIUL CENTRAL
28. IUN. 2024
IEȘIRE Nr. 15895

Dlul Stanislav Copețchi, Secretar de stat
Ministerul Justiției
e-mail: secretariat@justice.gov.md

Prin prezenta, la demersul Ministerului Justiției, înregistrat în Registrul unic de intrare a corespondenței instanței cu atribuirea №14877 din 25.06.24, cu privire la avizarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (aspecte de procedură privind activitatea instanțelor), Judecătoria Bălți informează despre faptul că, proiectul de lege menționat a fost examinat și analizat de judecători în cadrul ședinței organizatorice. În acest sens, modificările și completările propuse se susțin, careva obiecții și propuneri la conținutul acestuia nu au fost înaintate.

Cu respect,

Președinte interimar
al Judecătoriei Bălți

Ion Pâcaleu

Ex.: Ceban Natalia, șefa Secției generalizare, sistematizare,
monitorizare a practicii judiciare și relații publice
tel.: 0231 2-65-13

mun. Chișinău, str. Zelinski, 13 Republica Moldova
MD-2038, tel. (+373 22) 52 20 21,
tel./fax (+373 22) 52 20 21, e-mail: ichisinau@justice.md

13, N. Zelinski street, Chișinău, Republic of Moldova
MD-2038, tel. (+373 22) 52 20 21,
tel./fax (+373 22) 52 20 21, e-mail: ichisinau@justice.md

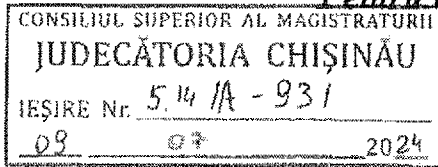
Ministerul Justiției al R. Moldova

Pentru informare: **Cancelaria de Stat a R. Moldova**

e-mail: secretariat@justice.gov.md

e-mail: cancelarie@gov.md

e-mail: gheorghe.gheorghita@justice.gov.md

Cu referire la solicitarea Ministerului Justiției al R. Moldova parvenită în adresa Judecătoriai Chișinău (sediul Central) și înregistrată cu nr.5.8/A-1916 la data de 25 iunie 2024 cu privire avizarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (aspecte de procedură privind activitatea instanțelor), cu numărul unic 559/MJ/2024, Vă comunicăm că la 25 iunie 2024, proiectul de lege evidențiat a fost remis spre consultare inclusiv angajaților Judecătoriai Chișinău, fiind acordat un termen pentru aceasta, până la 08 iulie 2024, inclusiv.

În concluzie, reieșind din cele sus enunțate, în termenul stabilit de Ministerul Justiției al R. Moldova, vă comunicăm că careva propuneri/obiecții/comentarii nu au parvenit din partea angajaților Judecătoria Chișinău, în acest sens fiind examinat proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (aspecte de procedură privind activitatea instanțelor), cu numărul unic 559/MJ/2024, însoțit de nota informativă, iar în consecință vă informăm despre avizarea pozitivă a proiectul de lege enunțat.

**Președinta interimară a
Judecătoriai Chișinău**

Mitrofan Livia

Ex.: Neagu Alexandr
Tel. 022 52 18 18

Atenție! Judecătoria Chișinău are calitate de operator și prelucrează date cu caracter personal. Documentul conține date cu caracter personal, iar prelucrarea acestor date poate fi făcută doar în condițiile Legii nr.133 din 08 iulie 2011 cu privire la protecția datelor cu caracter personal.

Consiliul Superior al Magistraturii
Judecătoria Strășeni
(Sediul Central)
MD- 3701, mun. Strășeni
str. Ștefan cel Mare, 86
tel./fax 0 (237) 2-26-28
e-mail: jst@justice.md

The Supreme Council of Magistrates
Strășeni District Court
Strășeni Office
MD- 3701, mun. Strășeni
86 Ștefan cel Mare și Sfânt street.
tel. number /fax 0 (237) 2-26-28

Nr. 9473 din 04.07 2024

Domnului Stanislav COPETCHI
Ministerul Justiției
Secretar de Stat

Prin prezenta, Judecătoria Strășeni Vă informează că, la 25 iunie 2024 a parvenit solicitarea D.V.S. nr.03/5956 **număr unic 559/MJ/2024** privind *Proiectul de Lege pentru modificarea unor acte normative (aspecte de procedură privind activitatea instanțelor).*

Astfel, în urma studierii minuțioase a proiectului menționat supra careva obiecții, propuneri nu sunt.

Cu respect,

Președintele interimar
al Judecătoriei Strășeni

Sergiu OSOIANU

Executor: Stratan Igor
Tel.0(237) 2-85-10

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
A REPUBLICII MOLDOVA

THE SUPREME COURT OF JUSTICE
OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

mun. Chișinău, str. M. Kogălniceanu, nr.70,
Republica Moldova, MD-2009, tel. (+ 373 22) 22
15 47, tel./fax:(+ 373 22) 22 52 27,
e-mail: info@csj.md

Chișinău, M. Kogalniceanu 70 street,
Republic of Moldova, MD-2009, tel. (+373
22) 22 15 47, tel./ fax: (+373 22) 22 52 27,
e-mail: info@csj.md

Nr. 404 din 04 iulie 2024

Ministerul Justiției
secretariat@justice.gov.md
gheorghe.gheorghita@justice.gov.md

Cancelaria de Stat
cancelaria@gov.md

Urmare a ședinței de lucru din 02 iulie 2024, Curtea Supremă de Justiție Vă remite avizul la proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (aspecte de procedură privind activitatea instanțelor), număr unic **559/MJ/2024**.

Anexă: avizul la proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (aspecte de procedură privind activitatea instanțelor), număr unic 559/MJ/2024.

Ion MALANCIUC
Președinte interimar

Textul propus de autor	Textul propus de Curtea Supremă de Justiție	Argumentele/ propunerile
Cod de procedură penală		
<p>7. „Articolul 331². Avizele consultative ale Curții Supreme de Justiție</p> <p>(1) Dacă în procesul judecării cauzei într-o instanță de judecată se atestă dificultăți la aplicarea corectă a normelor de drept material sau procedural, instanța de judecată poate solicita Curții Supreme de Justiție, din oficiu sau la cererea părților, emiterea unui aviz consultativ cu privire la modul de punere în aplicare a legii.</p> <p>(2) Avizului consultativ poate fi solicitat de către instanța de judecată care examinează cauza dacă:</p> <p>a) norma de drept urmează a fi aplicată în cauza examinată în instanța de judecată;</p>	<p>„Articolul 7¹. Avizele consultative ale Curții Supreme de Justiție</p> <p>(1) Dacă în procesul judecării cauzei completul de judecată nu poate stabili cum urmează a fi aplicată norma de drept material sau procedural, acesta poate solicita Curții Supreme de Justiție, din oficiu sau la cererea participanților la proces, emiterea unui aviz consultativ cu privire la modul de aplicare a legii.</p> <p>(2) Avizului consultativ poate fi solicitat de completul de judecată care examinează cauza dacă:</p> <p>a) norma de drept urmează a fi aplicată în cauza examinată în instanța de judecată;</p> <p>b) lămurirea problemei de drept este determinantă pentru soluționarea cauzei în care a fost ridicată;</p> <p>c) modul de aplicare a normei nu a fost explicat de către Curtea Supremă de Justiție anterior;</p>	<p>Redacția propusă a alin. (1) vine să accentueze caracterul excepțional al situațiilor în care urmează a fi solicitat avizul.</p>

b) lămurirea problemei de drept este determinantă pentru soluționarea cauzei și se referă la dificultăți de aplicare corectă a normei de drept susceptibile de interpretări diferite;

c) problema este nouă, iar interpretarea dată problemei de drept nu a fost soluționată sau nu a fost explicată de către Curtea Supremă de Justiție anterior.

(3) Părțile pot cere solicitarea avizului consultativ o singura dată în aceeași instanță.

(4) Dacă nu sunt întrunite condițiile menționate la alin. (2), instanța de judecată respinge cererea privind solicitarea avizului consultativ printr-o încheiere nesuscetibilă de recurs.

(5) Solicitarea avizului consultativ se dispune prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei,

d) solicitarea este făcută până la terminarea ședinței preliminare.

(3) Participantul la proces poate cere solicitarea avizului consultativ o singura dată în aceeași instanță.

(4) Solicitarea avizului consultativ se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă până la pronunțarea Curții Supreme de Justiție se amână dezbaterile judiciare.

(5) Dacă instanța de judecată respinge demersul participanților la proces privind solicitarea unui aviz consultativ, aceasta va emite o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac.

(6) Dacă decide respingerea solicitării, Curtea Supremă de Justiție emite o încheiere motivată care nu se supune niciunei căi de atac și care se publică pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.

<p>însă pînă la examinarea solicitării de emitere a avizului consultativ se amîină pledoariile.</p> <p>(6) În cazul în care se decide respingerea solicitării, Curtea Supremă de Justiție emite o încheiere motivată care nu se supune niciunei căi de atac și care se publică pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.</p> <p>(7) În cazul în care se admite solicitarea, Curtea Supremă de Justiției emite avizul consultativ și publică pe pagina sa web a Curții Supreme de Justiție.</p> <p>3</p> <p>(8) Curtea Supremă de Justiție nu emite avizul consultativ în cazul abrogării, constatării neconstituționalității ori modificării normei de drept.”</p>		
	<p>Articolul 424 alin. (2) Instanța de recurs examinează cauza numai în limitele temeiurilor prevăzute la art.427 invocate în recurs.</p>	<p>Modificarea respectivă va permite Curții să pună accent pe argumentele invocate în cererea de recurs, cu eventuala apreciere a acestora din perspectiva art. 427alin. (1), 1), 2).</p>

	<p>Articolul 427 alin. (3), ultima propoziție. În cazul respingerii nejustificate a administrării probei în instanța de apel într-o cauză care a fost trimisă anterior la rejudecare, sau în cazul în care se invocă temeiul de la alin.(1) pct.6), prevederile art.413 alin.(3) și (4) se aplică în mod corespunzător.</p>	<p>În cazul în care se va constata existența circumstanțelor prevăzute la alin.(1) pct.6), aceasta va permite administrarea probelor, inclusiv a probelor noi și soluționarea cauzei în fond de către Curte conform art. 435 alin. (2) lit. d) CPP.</p>
	<p>Articolul 433 alin. (3), lit. b) ~~b) rejudecării cauzei, prevăzută la art.435 alin.(1) pct.2) lit.d).~~</p>	<p>Pentru considerentele de mai sus, se impune abrogarea Art. 433 alin. (3), lit. b).</p>
Codul de procedură civilă		
<p>1. „Articolul 12². Avizele consultative ale Curții Supreme de Justiție (1) Dacă în procesul judecării cauzei într-o instanță de judecată se atestă dificultăți la aplicarea corectă a normelor de drept material sau procedural, instanța de judecată poate solicita Curții Supreme de Justiție, din oficiu sau la cererea</p>	<p>„Articolul 12². Avizele consultative (1) Dacă în procesul judecării cauzei instanța de judecată nu poate stabili cum urmează a fi aplicată corect norma de drept material sau procedural, instanța de judecată poate solicita Curții Supreme de Justiție, din oficiu sau la cererea participanților la proces, să emită un aviz consultativ cu privire la modul de aplicare a legii.</p>	<p>Similar redacției propuse la CPP.</p>

participanților la proces, emiterea unui aviz consultativ cu privire la modul de punere în aplicare a legii.

(2) Avizului consultativ poate fi solicitat de către instanța de judecată care examinează cauza dacă:

a) norma de drept urmează a fi aplicată în cauza examinată în instanța de judecată;

b) lămurirea problemei de drept este determinantă pentru soluționarea cauzei și se referă la dificultăți de aplicare corectă a normei de drept susceptibile de interpretări diferite;

c) problema este nouă, iar interpretarea dată problemei de drept nu a fost soluționată sau nu a fost explicată de către Curtea Supremă de Justiție anterior.

(3) Participanții la proces pot cere solicitarea avizului consultativ o singură dată în aceeași instanță.

(2) Avizului consultativ poate fi solicitat de instanța de judecată care examinează cauza dacă:

a) norma de drept urmează a fi aplicată în cauza examinată în instanța de judecată;

b) lămurirea problemei de drept este determinantă pentru soluționarea cauzei;

c) modul de aplicare a normei nu a fost explicat de către Curtea Supremă de Justiție anterior.

(3) Participantul la proces poate cere solicitarea avizului consultativ o singură dată în aceeași instanță.

(4) Solicitarea avizului consultativ se dispune prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la examinarea solicitării de emitere a avizului consultativ se amîină pledoariile.

(5) Dacă nu sunt întrunite condițiile menționate la alin. (2), instanța de judecată respinge prin încheiere nesusceptibilă de recurs

(4) Dacă nu sunt întrunite condițiile menționate la alin. (2), instanța de judecată respinge cererea privind solicitarea avizului consultativ printr-o încheiere nesusceptibilă de recurs.

(5) Solicitarea avizului consultativ se dispune prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la examinarea solicitării de emiteră a avizului consultativ se amînă pledoariile.

(6) În cazul în care se decide respingerea solicitării, Curtea Supremă de Justiție emite o încheiere motivată care nu se supune niciunei căi de atac și care se publică pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.

(7) În cazul în care se admite solicitarea, Curtea Supremă de Justiției emite

cererea privind solicitarea avizului consultativ.

(6) Curtea Supremă de Justiție respinge solicitarea privind avizul consultativ prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care se publică pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.

<p>avizul consultativ și publică pe pagina sa web a Curții Supreme de Justiție. (8) Curtea Supremă de Justiție nu emite avizul consultativ în cazul abrogării, constatării neconstituționalității ori modificării normei de drept.”;</p>		
	<p>Articolul 436 alin. (2) Recurentul depune recursul la Curtea Supremă de Justiție, însoțit de atâtea copii câți participanți la proces sînt, plătind taxă de stat și/sau taxă de timbru în cazurile prevăzute de lege.</p>	<p>Astfel, părțile vor fi stimulate să depună recursurile în formă electronică.</p>
	<p>Articolul 438 alin (2) „Dacă cererea de recurs conține temeiurile recursului, dar lipsesc unele date prevăzute la art.437 alin.(1) lit.a)–c), e) și alin.(2), judecătorul raportor emite o încheiere, care nu se supune niciunei căi de atac, de a nu da curs cererii de recurs și acordă recurentului un termen rezonabil pentru înlăturarea deficiențelor. Dacă recursul este voluminos sau există un număr mare de</p>	<p>Instanța de recurs va solicita copii ale recursului doar în cazul în care va considera necesar. Excluderea cuvintelor ~~de la data înregistrării~~ va permite Curții să restituie recursul în termen de 10 zile fie din data înregistrării (în cazul în care cererea de recurs nu este semnată, nu conține temeiurile recursului), sau din data expirării termenului acordat pentru înlăturarea neajunsurilor.</p>

	<p>participanți, judecătorul raportor poate de asemenea cere recurentului să prezinte copii ale recursului pentru fiecare participant. Dacă recurentul se conformează încheierii în termenul acordat, recursul se consideră depus la data prezentării inițiale. Dacă cererea de recurs nu este semnată, nu conține temeiurile recursului sau recurentul nu se conformează încheierii în cadrul termenului acordat, judecătorul raportor o restituie în termen de 10 zile de la data înregistrării.</p>	
	<p>Articolul 438 alin (2¹-2³) (2¹) În cazul în care se solicită scutirea, amânarea sau eşalonarea plății taxei de stat (cu prezentarea documentelor justificative), cererea de recurs nu se restituie, ~~completul din trei judecători~~ judecătorul raportor urmînd să se pronunțe, printr-o încheiere nesuscetibilă de atac, asupra demersului înaintat.</p> <p>(2²) Dacă demersul privind scutirea de plata taxei de stat a</p>	<p>În prezent, anumite probleme ce țin de punerea pe rol a cererii de recurs se soluționează de judecătorul raportor, fie de completul de 3 judecători. În acest sens, substituirea cuvintelor „completul din trei judecători” cu cuvintele „judecătorul raportor” ar unifica procedura de soluționare a aspectelor menționate și ar simplifica activitatea CSJ.</p>

fost respins, ~~completul din trei judecători~~ **judecătorul raportor** dispune, printr-o încheiere nesusceptibilă de atac, de a nu da curs cererii, acordînd recurentului un termen rezonabil pentru achitarea taxei de stat. Dacă recurentul îndeplinește în termen indicațiile din încheierea judecătorească, recursul se consideră depus la data prezentării inițiale. În caz contrar, ~~completul din trei judecători~~ **judecătorul raportor** restituie cererea de recurs printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac.

(2³) În cazul în care se solicită suspendarea executării hotărîrii atacate cu recurs, cererea de recurs nu se restituie, ~~completul din trei judecători~~ **judecătorul raportor** urmînd să se pronunțe asupra demersului înaintat, printr-o încheiere nesusceptibilă de atac, în cel mult 10 zile de la depunerea cererii însoțite de confirmarea eliberată de executorul judecătoresc privind

	depunerea cauțiunii. Încheierea de suspendare se transmite imediat recurentului.	
	Articolul 442 alin. (2) „În recurs nu pot fi administrate noi dovezi, cu excepția celor care dovedesc cheltuielile de judecată și despăgubirile menționate la art. 372 alin. (3). Aprecierea probelor dată de prima instanță și de instanța de apel este obligatorie pentru instanța de recurs, cu excepția cazului când se invocă temeinic art.432 alin.(1) lit.e) sau când Curtea Supremă de Justiție examinează cauza după trimitere la rejudecare. La examinarea recursului, prevederile art.372 se aplică în mod corespunzător.”	Similar procesului penal.
	Articolul 445¹	Se propune abrogarea acestuia, având în vedere că urmare a Legii nr. 246/2023, s-au schimbat regulile privind procedura de examinare a admisibilității recursului.
Codul administrativ		
	Articolul 194 alin. (2)	Având în vedere noile temeuri ale recursului, se propune abrogarea acestei norme.
Articolul 226. Motivarea hotărârilor în fond	Articolul 226. Motivarea hotărârilor în fond	Având în vedere că hotărârile pronunțate în acțiunile în control normativ vizează un cerc nedeterminat de persoane și produc un impact în

<p>(1) La pronunțarea hotărârii în fond, instanța de judecată, la cerere, o poate explica succint verbal explică succint motivele hotărârii.</p> <p>(4) Hotărârile în fond emise în baza acțiunilor de control normativ se motivează în scris în termen de 15 zile de la pronunțare, indiferent dacă a fost sau nu depus un recurs, ori o cererea de motivare a hotărârii.</p>	<p>(1) La pronunțarea hotărârii în fond, instanța de judecată explică succint motivele hotărârii.</p> <p>(2) Hotărârile în fond se motivează în scris în termen de 45 de zile lucrătoare de la înregistrarea cererii de apel depusă în termen sau de la depunerea cererii de motivare a hotărârii. Cererea de motivare a hotărârii se depune în termenul de decădere de 15 zile de la pronunțarea dispozitivului hotărârii.</p> <p>(3) Dacă instanța de apel repune apelantul în termenul de apel, hotărârea în fond se motivează în termen de 15 zile de la primirea încheierii de repunere în termen.</p> <p>(4) Hotărârile în fond emise în baza acțiunilor de control normativ se pronunță în formă motivată.”</p>	<p>societate, considerăm că acestea urmează a fi motivate în orice caz.</p>
	<p>Articolul 245. Depunerea cererii de recurs. Recursul se depune la Curtea Supremă de Justiție în termen de două luni de la pronunțarea comunicarea hotărârii sau a</p>	<p>Prin Legea nr. 246/2023, s-au schimbat regulile de declarare a recursului. Totodată, exercitarea căii respective de atac (în redacția nouă a art. 245) impune notificarea/ comunicarea hotărârii motivate (precum în procesul civil). La fel, prin propunerea respectivă, se unifică regulile de exercitare a recursului (civil/ administrativ).</p>

	deciziei motivate, dacă legea nu stabilește un alt termen.	
Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție		
	Articolul 13 se completează cu alin. (5 ¹) cu următorul conținut: „(5 ¹) Curtea Supremă de Justiție va examina în complet de 3 judecători recursurile, revizuirile și recursurile în anulare care au fost inițial alocate pentru examinare completelor din 5 judecători. Acestea vor fi examinate de completul de judecători constituite deja din care face parte judecătorul raportor.”	Se propune introducerea textului respectiv pentru a rezolva problema examinării cauzelor distribuite spre examinare în completele de 5 judecători.
Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii		
	Articolul 25 alin. (2) Contestațiile se examinează de un complet format din 53 judecători.	Modificarea se impune urmare modificărilor operate la art. 193 alin. (3) din Codul administrativ, prin Legea nr. 246/2023.

Uniunea Avocaților din Republica Moldova
Союз Адвокатов Республики Молдова
Union of Advocates of the Republic of Moldova

MD-2012, mun. Chișinău, str. București, 46, tel.: 022226152, fax: 022226152
e_mail: uniunea.avocatilor.rm@gmail.com, www.uam.md

Nr. UA/446/2024 din 02.07.2024
La nr. 03/5956 din 25.06.2024

Ministerul Justiției al Republicii Moldova
secretariat@justice.gov.md
gheorghe.gheorghita@justice.gov.md

copie: **Cancelaria de Stat**
cancelaria@gov.md

Cu referire la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (aspecte de procedură privind activitatea instanțelor), număr unic 559/MJ/2024, remis spre avizare, comunicăm următoarele.

La art. 109 alin. (3²) propunem substituirea cuvântului „respective” cu cuvântul „corespunzătoare”, similar art. 104 alin. (1¹) CPP și completarea cu textul „*ce asigură conexiune neîntreruptă, integritatea și autenticitatea datelor informatice transmise la distanță.*”. De asemenea, prima propoziție dublează textul de la sfârșitul celei de a doua fraze, și anume: „*dacă acestea dispun de mijloace tehnice corespunzătoare*”.

Concomitent, propunem completarea normei cu textul „*Suportul informațional care conține înregistrarea se anexează la procesul-verbal de audiere a martorului.*”.

Alin. (8) art. 331² CPP și art. 12² CPC din proiect, conform cărora Curtea Supremă de Justiție nu emite avizul consultativ în cazul abrogării ori modificării normei de drept în privința căreia se solicită avizul, nu ține cont de faptul că instanțele de judecată care solicită emiterea unui aviz consultativ este cea care decide dacă o normă de drept este sau nu aplicabilă litigiului, verificând condițiile solicitării avizului consultativ conform alin. (2), printre care la lit. a) se regăsește și condiția ca „a) norma de drept urmează a fi aplicată în cauza examinată în instanța de judecată;”.

În acest context, propunem revizuirea alin. (8) art. 331² și art. 12² CPC CPP din proiect, or, în cauzele civile și cele penale sunt situații când instanța de judecată aplică legea veche mai favorabilă sau legea aplicabilă litigiului, spre exemplu relațiilor contractuale în curs de

realizare sau în cazul unui delict guvernat de legea deja abrogată sau modificată. Astfel, norma abrogată sau modificată poate fi cea aplicabilă litigiului. În cazul în care norma abrogată sau modificată nu urmează să fie aplicată la soluționarea litigiului, atunci nu vor fi îndeplinite cerințele de solicitare a avizului (alin. (2) art. 331² CPP, alin. (2) și art. 12² CPC), respectiv instanța de judecată va refuza solicitarea avizului consultativ de la CSJ. Examinând nota informativă a proiectului pentru identificarea motivelor pentru care autorii propun soluția dată, am constatat că aceasta **nu oferă nici o explicație a acestor aspecte.**

În mod similar, declararea neconstituționalității normei de drept are efect doar pentru viitor, ceea ce nu exclude aplicarea acesteia unor litigii în curs de examinare chiar și după declararea neconstituționalității normei de drept.

Cu respect,

Digitally signed by Popescu Dorin
Date: 2024.07.09 15:54:20 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Dorin POPESCU
Președinte al Uniunii Avocaților din Republica Moldova

Ex. Vladislav Cîrlan
Tel. 022 221910;
e-mail: vladcirlan@yahoo.com

Finanțat de
Uniunea Europeană

NOTĂ DE POZIȚIE

*cu privire la proiectul de Lege pentru modificarea
unor acte normative – aspecte de procedură
privind activitatea instanțelor*

AUTOR:

Pavel Cazacu, membru a Grupului de Experti
în Domeniul Justiției

Angela Popil, membră a Grupului de Experti
în domeniul Justiției (GEJ)

Revizuit de:

Adrian Ermurachi,
Co-Director Executiv IPRE

#JustițiePentruMoldova

Proiectul este finanțat de Uniunea Europeană
și cofinanțat de Fundația Soros Moldova

Finanțat de
Uniunea Europeană

Notă de limitare a responsabilității

Această publicație a fost realizată cu sprijinul financiar al Uniunii Europene și Fundației Soros Moldova. Conținutul acesteia reprezintă responsabilitatea exclusivă a proiectului „Asigurarea integrității, eficienței și independenței sistemului de justiție din Moldova – #JustițiePentruMoldova”, finanțat de Uniunea Europeană și co-finanțat de Fundația Soros Moldova. Conținutul materialului aparține autorilor și nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al Uniunii Europene și Fundației Soros Moldova.

REZUMAT

Prezenta Opinie este formulată în calitate de răspuns la solicitarea Ministerului Justiției nr. 03/5956 din 25 iunie 2024, adresată Institutului pentru Politici și Reforme Europene

Opinia se expune cu privire la proiectul de Lege pentru modificarea unor acte normative – cu referire la unele aspecte de procedură privind activitatea instanțelor judecătorești.

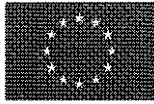
Autorii opiniei consideră oportună promovarea proiectului de lege privind modificarea unor acte normative – cu referire la unele aspecte de procedură privind activitatea instanțelor judecătorești, publicat de Ministerul Justiției la 25 iunie 2024.

Considerăm că este un proiect de lege necesar în contextul asigurării unei bune funcționări a instanțelor judecătorești și realizarea drepturilor și necesităților cetățenilor, această inițiativă legislativă având la bază următoarele raționamente fundamentale:

- implementarea prevederilor Legii nr. 64/2023 cu privire la Curtea Supremă de Justiție;
- evitarea interpretărilor divergente cu privire la subiecții competenți de a contesta cu recurs sentințele adoptate în procedura de judecată pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală;
- clarificarea unor prevederi privind revizuirea hotărârilor judecătorești civile;
- actualizarea prevederilor cu privire la cauțiune, garanția personală și garanția organizației;
- necesitatea emiterii hotărârii motivate de către Curtea Supremă de Justiție în toate cauzele;
- instituirea unui mecanism eficient de audiere a martorilor în cadrul urmăririi penale, atunci când acesta nu poate fi audiat nemijlocit la sediul organului de urmărire penală.

Cu toate acestea, considerăm că proiectul de lege necesită a fi îmbunătățit, iar propunerile de ordin conceptual sunt prezentate mai jos în textul opiniei.

- În vederea îmbunătățirii proiectului de lege se prezintă următoarele recomandări:
- eliminarea discreției instanței de judecată în procedura de solicitare a avizului consultativ;
- revederea dispoziției normative care stabilește restricții în procedura de solicitare a avizului consultativ;
- completarea proiectului de lege în vederea instituirii unui termen în interiorul căruia Curtea Supremă de Justiție va emite avizul consultativ;
- completarea modificărilor propuse prin proiect cu criterii care ar permite măsurarea înaltei reputații a garanților;
- analiza suplimentară a oportunității intervenirii cu modificări la Codul administrativ.

Finanțat de
Uniunea Europeană

CONTEXT

Reforma comprehensivă a sectorului justiției inițiată încă în anul 2011 prin aprobarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011 – 2016 și continuată prin Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025, a justificat intervenirea în textul majorității actelor normative care vizează activitatea instanțelor judecătorești, în principal în textul codurilor de procedură penală și de procedură civilă în vederea ralierei acestora la noile modificări legislative.

În perioada anilor 2022 și 2023, Ministerul Justiției, în comun cu alte autorități responsabile, a promovat o serie de modificări în Codul de procedură penală, Codul de procedură civilă și Codul administrativ. Aceste intervenții au fost justificate de necesitatea alinierii acestor legi la nevoile societății și la obiectivele strategice ale țării legate de armonizarea legislației naționale, inclusiv urmare a adoptării și intrării în vigoare a Legii nr.64/2023 privind Curtea Supremă de Justiție.

În nota informativă care însoțește acest proiect de lege sunt descrise raționamentele care au justificat elaborarea și promovarea acestuia, principalele argumente fiind: (1) corectarea deficiențelor constatate în activitatea instanțelor judecătorești, în special în cazul solicitării avizelor consultative ale Curții Supreme de Justiție și completarea Codului de procedură penală în acest sens; (2) clarificarea aspectelor legate de temeiurile de revizuire a hotărârilor judecătorești civile în special privind temeiul de la art. 449 lit. g) Cod de procedură civilă, atunci când Guvernului este comunicată o cauză aflată în procedura Curții Europene a Drepturilor Omului; (3) necesitatea introducerii unor criterii clare și stricte pentru persoanele fizice și organizațiile care oferă garanții personale, precum și stabilirea limitelor pentru infracțiunile la care nu se aplică aceste garanții; (4) uniformizarea procedurii penale prin introducerea posibilității de audiere a martorilor prin intermediul videoconferinței la etapa urmăririi penale.

REZUMATUL PREVEDERILOR PROIECTULUI DE LEGE

Proiectul de lege propus de Ministerul Justiției intervine în Codul de procedură penală, Codul de procedură civilă și în Codul administrativ.

În particular, proiectul de lege operează următoarele intervenții majore:

- a) Completarea Codului de procedură penală, prin:
  - aducerea art. 39 în concordanță cu prevederile art. 4 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 64/2023 privind competența Curții Supreme de Justiție de emitere a avizelor consultative;
  - completarea cu art. 331² care instituie reguli de procedură aferente solicitării și emiterii avizului consultativ;
  - completarea art. 109 cu alineatul (3²) și completarea art. 370 privind audierea martorului prin intermediul videoconferinței;
  - completarea art. 179, art. 180 și art. 181 cu referire la unele aspecte legate de cauțiune, garanția personală și a organizației;

Finanțat de
Uniunea Europeană

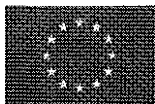
- modificarea art. 364¹ și art. 509¹ cu referire la contestarea cu recurs a sentințelor penale de către partea vătămată;
- completarea art. 427 cu referire la limitele judecării recursului.

b) Completarea Codului de procedură civilă prin:

- expunerea în redacție nouă a art. 12¹ care reglementează procedura de solicitare și emitere a avizului consultativ;
- modificarea art. 442 cu referire la limitele judecării recursului;
- modificarea art. 449 și art. 450 în partea care se referă la unul dintre temeiurile de revizuire a hotărârilor judecătorești civile;

c) Completarea Codului administrativ prin:

- modificarea art. 191 în sensul instituirii obligației Curții Supreme de Justiție de emitere a hotărârilor motivate pronunțate în calitate de instanță de fond;
- modificarea art. 226 legat de obligația explicării succinte a raționamentelor hotărârilor judecătorești emise;
- corectarea unei erori tehnice la art. 234.

Finanțat de
Uniunea Europeană

ANALIZA PRINCIPALELOR PROPUNERI ALE PROIECTULUI DE LEGE

I. Recomandări comune privind modificarea Codului de procedură civilă și Codului de procedură penală privind mecanismul de solicitare a avizului consultativ (art. 12¹ CPC, art. 39 și art. 331² CPP)

Potrivit Legii nr. 64/2023 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, în contextul rolului acesteia de a asigura interpretarea și aplicarea uniformă a legislației în justiție, Curtea Supremă de Justiție (CSJ) emite, la solicitarea instanțelor judecătorești, avize consultative cu privire la aplicarea legislației.

În acest context, este evidentă necesitatea actualizării cadrului normativ procedural, iar argumentele Ministerului Justiției din nota informativă privind necesitatea transpunerii acestei competențe a CSJ prin completarea art. 39 cu alineatul (6) și completarea Codului de procedură penală cu articolul 331², precum și expunerea în redacție nouă a art. 12¹ Cod de procedură civilă, sunt judicioase și pertinente.

Intervenția în Codul de procedură penală prin completarea art. 39 cu alineatul (6) și completarea cu articolul 331² este necesară inclusiv și pentru faptul că prevederi similare se regăsesc în Codul de procedură civilă, acestea din urmă fiind aplicabile și în procedurile de contencios administrativ.

Concomitent, această modificare este conformă și cu constatările CtEDO, care a subliniat că asigurarea aplicării uniforme și a interpretării corecte a legilor de către instanțele supreme ale unui stat reprezintă un scop legitim compatibil cu Convenția.¹ În același timp, o analiză mai profundă a intervențiilor propuse prin modificarea textului articolului 12¹ Cod de procedură civilă și articolul 331² Cod de procedură penală, justifică revederea unor aspecte de procedură din conținutul textului propus cu referire la a) discreția instanței la solicitarea avizului consultativ, b) dreptul participanților de a formula doar o singură dată o cerere de solicitare a avizului consultativ, c) limitarea emiterii avizelor consultative doar cu referire la legi / norme materiale în vigoare la data judecării cauzei, d) omisiunea de a stabili termenul în interiorul căruia CSJ va fi obligată să emită avizul consultativ solicitat.

a) Discreția instanței la solicitarea avizului consultativ.

Potrivit notei informative, solicitarea avizului consultativ este un drept și nu o obligație a instanțelor de judecată. În opinia autorului proiectului, instituirea obligativității instanțelor de a solicita CSJ emiterea avizului consultativ ar putea duce la cereri excesive și inutile, caz care ar putea încălca nejustificat CSJ cu cereri de emiterie a avizelor consultative, precum și ar duce la tergiversarea proceselor.

Nu suntem de acord cu o astfel de abordare. Or, potrivit proiectului de lege, avizul consultativ poate fi solicitat de către instanța de judecată care examinează cauza doar dacă sunt întrunite următoarele 4 condiții imperative:

- a) norma de drept urmează a fi aplicată în cauza examinată în instanța de judecată;
- b) lămurirea problemei de drept este determinantă pentru soluționarea cauzei;

¹ Cauza Baydar v. Olanda, hotărârea din 24 aprilie 2018, § 47. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-182454>

c) se atestă dificultăți de aplicare corectă a normei de drept (material sau procedural) susceptibile de interpretări diferite;

d) problema este nouă, iar interpretarea dată problemei de drept nu a fost soluționată sau nu a fost explicată de către Curtea Supremă de Justiție anterior.

Considerăm că, condițiile în care pot fi solicitate avizele consultative sunt imperative, au un caracter exhaustiv și sunt suficient de previzibile. În același timp, pentru a solicita CSJ emiterea avizului consultativ, instanța de judecată este ținută să constate existența în cumul a tuturor condițiilor. Mai mult, în comparație cu rolul instanței de judecată la ridicarea excepției de neconstituționalitate², în procedura de solicitare a avizului consultativ judecătorul nu se va limita doar la verificarea întrunirii acestor condiții, dar se va pronunța și asupra temeiniciei sesizării/solicitării părților, în special va trebui să răspundă la întrebarea dacă: lămurirea problemei de drept este determinantă pentru soluționarea cauzei și dacă se atestă dificultăți de aplicare corectă a normei de drept (material sau procedural) susceptibile de interpretări diferite.

Ținând cont de existența condițiilor imperative de solicitare a avizului consultativ, nu este clară opțiunea autorului de a menționa caracterul discreționar al instanței. Or, s-ar putea crea impresia că deși cererea de solicitare a avizului consultativ întrunește condițiile legale, instanța de judecată ar fi în drept să nu solicite CSJ emiterea avizului consultativ. Instituirea obligației instanței de admitere a cererii de solicitare a avizului consultativ va reduce din impactul prevederilor art. 427 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală și prevederilor art. 432 alin. (1) lit. a) Cod de procedură civilă, care prevăd că recursul urmează a fi admis dacă se va constata că interpretarea legii făcută de instanță este contrară jurisprudenței uniforme a CSJ și va da eficiență rolului CSJ de asigurare a interpretării și aplicării uniforme a legislației.

Astfel, considerăm oportună eliminarea dreptului discreționar al instanței de judecată de a solicita CSJ emiterea avizelor consultative, prin excluderea cuvântului „poate” din textul articolului 331² alineat (1) Cod de procedură penală și din textul articolul 12¹ alineat (1) Cod de procedură civilă.

b) Dreptul participanților de a formula doar o singură dată o cerere de solicitare a avizului consultativ.

Nu suntem de acord nici cu propunerea autorului de a limita numărul cererilor părților de solicitare a avizelor consultative. Din cuprinsul notei informative rezultă că, scopul acestei prevederi este de a preveni eventualele tergiversări ale examinării cauzelor și evitarea punerii unei sarcini prea mari pe seama CSJ. Chiar dacă argumentarea se bazează pe un scop legitim – prevenirea tergiversării cauzei, considerăm că această restricție nu este una justificată din perspectiva interesului public de a elucida, la o etapă timpurie, eventualele probleme de interpretare a unei norme determinante pentru examinarea cauzei.

În acest sens, reiterăm argumentele menționate *supra* referitoare la suficiența celor patru condiții prevăzute de lege, care au sarcina de a pune în balanță două principii inerente unui proces echitabil: termen rezonabil versus interpretarea unitară a legii. Mai mult, constatăm că nu pot fi excluse situațiile în care într-o anumită cauză, suficient de complexă, care se referă

² Hotărârea Curții Constituționale pentru interpretarea art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție (sesizarea nr. 55/2015), Disponibil: https://constcourt.md/public/ccdoc/hotariri/h_2_2016_55b_2015_rou.pdf

Finanțat de
Uniunea Europeană

la prevederi normative noi sau care anterior nu au fost aplicate, să existe necesitatea de a solicita emiterea avizului consultativ de două ori în aceeași instanță.

În acest context susținem că cele patru condiții imperative pentru solicitarea avizului consultativ sunt suficient de clare, și pot asigura un just echilibru pentru a preveni potențialele abuzuri de drept din partea părților în proces.

c) Limitarea emiterii avizelor consultative doar cu referire la legi / norme materiale în vigoare la data judecării cauzei.

Un alt aspect asupra căruia ne manifestăm dezacordul este prevederea de la articolul 331² Cod de procedură penală și art. 12¹ Cod de procedură civilă, conform căreia CSJ nu va emite aviz consultativ în cazul abrogării, constatării neconstituționalității ori modificării normei de drept.

Potrivit Curții Constituționale, excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată atât în privința actelor în vigoare, cât și în privința actelor care nu mai sunt în vigoare, dacă sub imperiul acestora s-au născut raporturi juridice care continuă să producă efecte, iar norma este aplicabilă în raporturile juridice litigioase și este determinantă pentru soluționarea cauzei.³

Din această perspectivă, modificarea sau abrogarea ulterioară a dispoziției contestate nu face să dispară eventuala încălcare a drepturilor și a libertăților garantate de Constituție. Spre exemplu, potrivit prevederilor art. 8 Cod penal, *caracterul infracțional al faptei și pedeapsa pentru aceasta se stabilesc de legea penală în vigoare la momentul săvârșirii faptei*, iar în corespundere cu prevederile art. 3 Cod de procedură penală, *în desfășurarea procesului penal se aplică legea care este în vigoare în timpul urmăririi penale sau al judecării cauzei în instanța judecătorească. Legea procesuală penală poate avea efect ultraactiv, adică dispozițiile ei, în perioada de tranziție la o nouă lege procesuală penală, pot rămâne aplicabile acțiunilor procesuale reglementate de legea nouă. Caracterul ultraactiv se stipulează în legea nouă. Prevederi similare se regăsesc și în Codul civil și în Codul de procedură civilă.*

Rezultă astfel că la soluționarea unei cauze penale, civile, contravenționale sau de contencios administrativ, instanța va fi ținută să aplice prevederile legii în vigoare la data comiterii infracțiunii, nașterii obligațiilor sau constituirii dreptului, emiterii actului administrativ, chiar dacă aceasta a fost ulterior modificată și / sau abrogată și în cazul în care în cursul judecării cauzei apare o problemă de interpretare sau aplicare a acestei norme, CSJ trebuie să dea dezlegare acesteia.

Ținând cont de natura și rolul avizului consultativ, considerăm că regulile aplicabile procedurii de ridicare a excepției de neconstituționalitate cu referire verificarea constituționalității normelor legale modificate sau abrogate pot fi considerate aplicabile și în cazul avizelor consultative emiterea cărora poate fi solicitată în cadrul proceselor penale, civile, contravenționale sau de contencios administrativ.

Pe care de consecință, se propune modificarea textului art. 331² alin. (8) Cod de procedură penală și art. 121 alin. (8) Cod de procedură civilă și expunerea acestuia în următoarea redacție:

³ Ibidem, § 73

Finanțat de
Uniunea Europeană

„(8) Curtea Supremă de Justiție nu emite avize consultative în cazul constatării neconstituționalității normei de drept.”

d) omisiunea de a stabili termenul în interiorul căruia CSJ va fi obligată să emită avizul consultativ solicitat.

De rând cu recomandările noastre expuse *ante*, considerăm necesar ca autorul să stabilească în textul articolului 331² Cod de procedură penală și în textul articolului 12¹ Cod de procedură civilă un termen rezonabil în interiorul căruia CSJ va trebui să emită avizul consultativ solicitat.

Această recomandare este fortificată prin jurisprudența CtEDO, care a statuat că dispozițiile Convenției Europene nu garantează dreptul de acces la o instanță cu competența de a da o interpretare oficială acestuia. De asemenea, CtEDO a reținut că prevederile art. 6 din Convenție nu garantează dreptul ca o instanță națională sau internațională să fie sesizată cu o chestiune prejudicială.⁴ Totuși, dacă statul stabilește un astfel de mecanism, este recomandabil ca acesta să fie reglementat în așa mod încât să nu lase loc de abuzuri.

În acest context, este judicioasă instituirea unui termen rezonabil pentru examinarea de către CSJ a solicitării de emiteră a avizului consultativ.⁵ Astfel, considerăm termenul de 2 luni este un termen rezonabil și va aduce mai multă previzibilitate acestei proceduri.

În consecință, pentru consolidarea proiectului de lege propus spre avizare, la acest aspect, recomandăm:

- *eliminarea dreptului discreționar al instanței de judecată de a solicita CSJ emiterea avizelor consultative, prin excluderea cuvântului „poate” din textul articolului 331² alineat (1) Cod de procedură penală și articolului 12¹ alineat (1) Cod de procedură civilă.*
- *excluderea limitării dreptului părților în proces de a solicita emiterea avizului consultativ;*
- *modificarea textului articolului 331² alineat (8) Cod de procedură penală și articolului 12¹ alineat (8) Cod de procedură civilă și expunerea acestuia în următoarea redacție: „(8) Curtea Supremă de Justiție nu emite avize consultative în cazul constatării neconstituționalității normei de drept.”;*
- *instituirea unui termen rezonabil pentru examinarea de către CSJ a solicitării de emiteră a avizului consultativ, cu luarea în considerare a termenului de 2 luni.*

II. Instituirea criteriului reputațional în raport cu persoanele fizice sau organizațiile care acționează în calitate de garanți în cadrul procesului penal și limitarea aplicabilității garanției personale și a garanției unei organizații (art. 179, art. 180 și art. 181 CPP).

Cu referire la intervențiile propuse la articolele 179, 180 și 181 Cod de procedură penală privind instituirea cerinței de „înantă reputație” față de persoanele care intenționează să participe în calitate de garanți și care urmează să depună cauțiune, vom menționa că nota

⁴ Pronina c. Ucraina, cererea nr. 63566/00 din 18.07.2006. Disponibil : <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-76457>

⁵ Similar procedurii de examinare a excepției de neconstituționalitate de către Curtea Constituțională

Finanțat de
Uniunea Europeană

informativă la proiect nu justifică suficient necesitatea impunerii condiției reputaționale față de viitorii garanți.

Apriori, legislația națională nu operează cu termenul „înaltă reputație”, de exemplu Legea nr. 1260/2002 cu privire la avocatură, Legea nr. 54/1995 cu privire la statutul judecătorului, Legea 3/2016 cu privire la Procuratură operează cu termenul „reputație ireproșabilă” și toate aceste acte normative determină care sunt criteriile care demonstrează că persoana se bucură de o reputație ireproșabilă.

În contrast, deși autorul argumentează că această intervenție va crește siguranța persoanei investigate penal și va spori gradul de executare a angajamentelor asumate inclusiv de către garanți, reducând din riscurile de nerespectare a angajamentelor, omisiunea de a determina clar care sunt acele criterii care măsoară reputația ireproșabilă, lasă loc de interpretare și face ca această prevedere să fie lipsită de substanță și previzibilitate.

Un alt aspect care în opina noastră necesită o mai solidă argumentare este intervenția de la articolul 181 alineatul (1) Cod de procedură penală, potrivit căreia se enumeră în listă exhaustivă infracțiunile căror nu sunt aplicabile prevederile privind garanțiile.

Din punctul nostru de vedere limitarea aplicării garanțiilor personale sau garanțiilor făcute de organizații doar la infracțiunile de corupție și a celor conexe corupției nu este suficient de justificată, iar comparația făcută cu garanțiile oferite bănuțului, învinuțului sau inculpatului de alte mecanisme procesuale, cum este acordul de recunoaștere a vinovăției, acordul de cooperare și suspendarea condiționată a urmăririi penale, nu este relevantă deoarece aceste mecanisme nu sunt comparabile.

În opinia noastră, este nevoie de o argumentare mai convingătoare a notei informative referitor la limitarea aplicării instituției garanției personale sau a garanției unei organizații în cazul infracțiunilor de corupție și a celor conexe corupției. Or, nu este clar de ce această limitare nu s-ar putea extinde și pentru infracțiunea de tortură, abuzuri sexuale sau alte infracțiuni excepționale de grave, pericolul social al cărora este la fel de mare (și poate mai mare) decât în cazul infracțiunilor de corupție.

În același timp, autorul urmează să țină cont și de natura juridică a acestor instituții procesuale – măsuri preventive, or bănuțul, învinuțul, inculpatul se bucură de prezumția de nevinovăție. În aceste condiții, este importantă identificarea unui echilibru just și proporțional între interesul public de a asigura buna desfășurare a procesului penal și prezumția de nevinovăție. Astfel, în temeiul art. 27¹ din Legea 100/2017⁶ cu privire la actele normative, recomandăm efectuarea analizei impactului de reglementare din perspectiva standardelor internaționale existente în acest domeniu.

Cu referire la această intervenție recomandăm;

- *uniformizarea terminologiei cu substituirea textului „înaltă reputație” din modificările propuse la articolul 179 și articolul 180 Cod de procedură penală cu textul „reputație ireproșabilă” și indicarea criteriilor în baza cărora să fie posibilă evaluarea acesteia;*
- *argumentarea judicioasă în cazul limitării aplicabilității garanției personale sau a garanției organizației în cazul unor categorii de infracțiuni.*

⁶ În vigoare din 5 iulie 2024

Finanțat de
Uniunea Europeană

III. Alte modificări la Codul de procedură penală.

Este salutară intervenția la articolul 364¹ și articolul 509¹ Cod de procedură penală prin care se oferă părții vătămate posibilitatea de a contesta în ordine de recurs sentințele judecătorești și în partea care se referă la fondul cauzei, nu doar în partea care se referă la respectarea exigențelor procedurale.

Constatăm astfel că prin această intervenție se asigură eliminarea inechității între părțile vătămate și părțile civile, permițând ambelor categorii de părți să conteste sentințele judecătorești în mod egal.

La fel, prin această intervenție se asigură clarificarea și uniformizarea procedurilor de recurs pentru a asigura că toate părțile au aceleași oportunități de a se adresa instanței superioare, implementarea acestor modificări urmând să contribuie la o aplicare uniformă și coerentă a normelor de procedură, eliminând interpretările divergente și tratamentele inechitabile în cadrul procesului penal.

IV. Alte modificări ale Codului de procedură civilă (art. 442, art. 449 și art. 450 CPC).

Prin proiectul de lege propus pentru avizare, autorul intervine în textul articolului 442 Cod de procedură civilă prin expunerea într-o nouă redacție a alineatului (2) al acestui articol și în textul articolelor 449 și 450 .

Susținem raționamentele autorului expuse în nota informativă la proiect și considerăm că expunerea în redacție nouă a articolului 442 alineatul (2) Cod de procedură civilă, este justificată, atât timp cât prin această modificare se introduce o derogare de la regula generală care interzice administrarea de noi probe în faza de recurs după rejudecare. Astfel, în condițiile noii reglementări, în recurs vor putea fi prezentate probe suplimentare care să susțină pretențiile de despăgubire prevăzute la art. 372 alin. (1) și alin. (3) Cod de procedură civilă. Această modificare permite instanței de recurs să soluționeze integral cererile de despăgubire, inclusiv dobânzile de întârziere, evitând astfel inițierea unor proceduri judiciare suplimentare.

Cu referire la intervențiile efectuate la articolul 449 și articolul 450 Cod de procedură civilă, autorul expune în redacție nouă articolul 449 litera g). Astfel se remodelează temeiul de revizuire al hotărârilor judecătorești civile, instituindu-se regula potrivit căreia se va putea formula cerere de revizuire atunci când Guvernul este informat de CtEDO despre depunerea unei cereri din care se deduce unui viciu fundamental în cadrul procedurii precedente, care ridică dubii temeinice privind corectitudinea soluției din hotărârea atacată.

În același context se propune și o nouă redacție a articolul 450 litera e) Cod de procedură civilă prin care termenul pentru depunerea cererii de revizuire în condițiile articolul 449 litera g) Cod de procedură civilă se extinde pe durata aflării cauzei pe rolul CtEDO, adică de la data informării Guvernului până la soluționarea cererii de către CtEDO.

Din argumentarea autorului se desprinde că modificarea articolului 449 litera g) Cod de procedură civilă urmărește scopul prevenirii situațiilor de redeschidere a procedurilor judiciare în absența unor motive imperioase și asigurarea protecției securității juridice în acord cu recomandările Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind reexaminarea hotărârilor judecătorești.

Finanțat de
Uniunea Europeană

Considerăm oportune aceste modificări în contextul în care însăși Curtea Constituțională prin Hotărârea nr. 19/2023 privind excepția de neconstituționalitate a art. 476 alin. (1) Cod contravențional (revizuirea unei decizii definitive de aplicare a sancțiunii contravenționale) a reținut că principiul securității raporturilor juridice pretinde ca nicio parte din proces să nu aibă dreptul să solicite revizuirea unei hotărâri definitive și obligatorii doar cu scopul de a obține o reexaminare și o nouă determinare a cauzei. Dat fiind caracterul extraordinar al procedurii de revizuire, Curtea reține că și motivele care sunt susceptibile de a declanșa o astfel de procedură trebuie să aibă un caracter excepțional. Revizuirea reprezintă o cale de retractare a hotărârii care se bazează pe depistarea unui viciu fundamental în cadrul procedurii precedente sau pe apariția unor fapte noi sau recent descoperite, dacă acestea sunt susceptibile să aibă un impact asupra hotărârii.

Respectiv, instituirea posibilității de introducere a unei cereri de revizuire pe durata perioadei de la informarea Guvernului până la soluționarea efectivă a cererii de către CtEDO poate fi încadrată în marja de apreciere a statului referitor la instituirea mecanismelor interne pentru remedierea încălcărilor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Pentru că perioada de examinare a cererilor de către CtEDO este destul de îndelungată, care durează pe alocuri mai mulți ani, posibilitatea revizuirii hotărârilor judecătorești civile la etapa informării Guvernului ar putea preveni un prejudiciu mai mare care poate fi cauzat drepturilor recunoscute și apărute de Convenție.

V. Modificarea Codului administrativ.

Modificările propuse la articolul 191 Cod administrativ au scopul de a rezolva dilema Curții Supreme de Justiție referitor la tipul hotărârii care trebuie să fie pronunțată când este examinată o cauză de contencios administrativ, în calitate de instanță de fond (acțiuni privind controlul legalității hotărârilor CSM și CSP) - hotărâre motivată sau doar dispozitivul.

Observăm că această intervenție asigură un standard uniform în practica judiciară prin obligarea Curții Supreme de Justiție (CSJ) de a motiva toate hotărârile pronunțate în prima instanță, având în vedere că împotriva acestora nu se poate formula recurs. Astfel, motivarea hotărârilor este esențială pentru claritatea și executarea acestora.

Cu toate acestea suntem de opinia că aceste modificări urmează a fi excluse din acest proiect și comunicate Parlamentului Republicii Moldova sub formă de propuneri de modificare a proiectului de lege privind modificarea Codului administrativ și Codului de executare, care actualmente se află în curs de examinare în Parlamentul Republicii Moldova (proiect nr. 390 din 02.11.2023), fiind adoptat în lectura I la data de 9 noiembrie 2023.